

KOMISIA EURÓPSKYCH SPOLOČENSTIEV

V Bruseli 8. 7. 2005
SEC(2005) 957

**PRACOVNÝ DOKUMENT PERSONÁLU KOMISIE
K EURÓPSKEMU KVALIFIKAČNÉMU RÁMCU
PRE CELOŽIVOTNÉ VZDELÁVANIE**

OBSAH

SÚHRN VÝSLEDKOV A OTÁZKY PRE KONZULTAČNÝ PROCES	4
1. ÚVOD	8
2. PREČO EURÓPSKY KVALIFIKAČNÝ RÁMEC?	10
2.1 Kvalifikačné rámce ako prostriedok na podporu celoživotného vzdelávania.....	10
2.2 Politický mandát.....	11
3. KONCEPČNÝ ZÁKLAD EURÓPSKEHO KVALIFIKAČNÉHO RÁMCA.....	12
3.1 Vzdelávanie a výsledky vzdelávania	12
3.2 Zručnosť	13
3.3 Kvalifikácia.....	14
3.4 Kvalifikačný rámec	15
3.5 Metarámec	15
4. HLAVNÝ ÚČEL A HLAVNÉ FUNKCIE EURÓPSKEHO KVALIFIKAČNÉHO RÁMCA	16
5. SPOLOČNÉ REFERENČNÉ ÚROVNE VÝSLEDKOV VZDELÁVANIA.....	19
5.1 Osem úrovní.....	19
5.2 Výsledky vzdelávania.....	20
5.3 Podporné a vysvetľujúce informácie pre každú úroveň Európskeho kvalifikačného rámca.....	26
5.4 Prehľadové indikátory referenčných úrovní.....	30
5.5 Ako používať tabuľky	31
6. EURÓPSKY KVALIFIKAČNÝ RÁMEC AKO RÁMEC PRE SPOLUPRÁCU. SPOLOČNÉ ZÁSADY.....	31
6.1 Zabezpečovanie kvality	32
6.2 Uznávanie neformálneho a informálneho vzdelávania.....	34

6.3 Poradenstvo	35
6.4 Klúčové kompetencie	35
7. NÁSTROJE NA PODPORU ŠTUDENTOV	36
7.1 Integrovaný systém prenosu a kumulovania kreditov pre celoživotné vzdelávanie – hlavné zásady.....	36
7.2	
Europass.....	35
7.3 Portál s databázou príležitostí na vzdelávanie Ploteus	38
8. ZÁVÄZKY A ÚLOHY NA NÁRODNEJ A SEKTOROVEJ ÚROVNI	38
8.1 Vzťah medzi Európskym kvalifikačným rámcom a národným kvalifikačným rámcom alebo národnými systémami kvalifikácií	37
8.2 Zlučiteľnosť národných systémov s Európskym kvalifikačným rámcom, zásady samoosvedčovania (self-certification) a transparentnosti	38
8.3 Vzťahy sektorov s Európskym kvalifikačným rámcom	41
9. ZÁVERY A OTÁZKY PRE KONZULTAČNÝ PROCES.....	43
9.1 Konzultačný proces	44
9.2 Otázky pre konzultačný proces.....	45
PRÍLOHA 1 Výsledky vzdelávania, postup od úrovne 1 po úroveň 8.....	47
PRÍLOHA 2 Indikatívny prehľad úrovní Európskeho kvalifikačného rámca	51
PRÍLOHA 3 Ako sa vzájomne dopĺňajú dublinské deskriptory s deskriptormi Európskeho kvalifikačného rámca.....	52
PRÍLOHA 4 Členovia odbornej skupiny Európskeho kvalifikačného rámca.....	54
PRÍLOHA 5 Slovník najdôležitejších termínov	55

SÚHRN VÝSLEDKOV A OTÁZKY PRE KONZULTAČNÝ PROCES

V tomto dokumente uvádzame prehľad hlavných vlastností možného budúceho Európskeho kvalifikačného rámca (EKR). Predsedovia vlád krajín Európskej únie na svojom stretnutí v Bruseli v marci 2005 požadovali vytvorenie Európskeho kvalifikačného rámca. Touto požiadavkou podporili a posilnili predchádzajúce odporúčania ministrov školstva z februára a decembra 2004. Tento dokument poskytuje základ pre širokú diskusiu politikov, sociálnych partnerov, zainteresovaných aktérov a znalcov v oblasti kvalifikačných systémov v celej Európe, ktorá sa uskutoční od júla do decembra 2005.

Hlavné účely a funkcie

Európsky kvalifikačný rámec bude vyvinutý a zavedený na dobrovoľnej báze. Nebude obsahovať žiadne právne záväzky. Plánuje sa ako metarámec určený na zvýšenie transparentnosti a podporu vzájomnej dôvery. Takto sa umožní vytvorenie vzťahov medzi kvalifikačnými rámcami na úrovni štátov a sektorov, čím sa uľahčí prenos a uznávanie kvalifikácie jednotlivých občanov.

Právnym nástrojom na úrovni Európskej únie je však smernica o odborných kvalifikáciách prijatá 6. júna 2005¹, ktorá zaväzuje členské štáty v oblasti uznávania odborných kvalifikácií v oblasti regulovaných povolání.

Hlavné prvky

Európsky kvalifikačný rámec sa bude skladať z troch hlavných prvkov:

- Jadrom bude systém spoločných referenčných bodov, označujúcich výsledky vzdelávania. Tieto body vytvárajú osemúrovňovú štruktúru.
- Tieto referenčné úrovne bude podporovať sústava nástrojov, ktoré riešia potreby jednotlivých občanov (integrovany Európsky systém na prenos a akumuláciu kreditov celoživotného vzdelávania, nástroj EUROPASS a databáza príležitostí na vzdelávanie Ploteus).
- Okrem toho bude Európsky kvalifikačný rámec obsahovať aj systém spoločných zásad a postupov, ktoré budú poskytovať usmernenia pre spoluprácu zainteresovaných aktérov zúčastnených strán na rôznych úrovniach, najmä so zameraním na zabezpečovanie kvality, uznávanie, poradenstvo a základné zručnosti.

Viacero zainteresovaných aktérov a užívateľov

---

¹ Táto smernica nahrádza 15 smerníc, ktoré boli platné mnoho rokov. Obsahuje prepracované a zmodernizované právo o uznávaní odbornej kvalifikácie bez toho, aby sa zmenili základné zásady. Táto nová smernica ešte nebola uverejnená.

Uvedené tri hlavné prvky možného Európskeho kvalifikačného rámca sú určené pre potreby rôznych skupín zainteresovaných aktérov. Spoločné referenčné úrovne boli navrhnuté a spísané tak, aby podporovali prácu politikov a odborníkov na úrovni štátu a sektora a aby poskytovali istý druh „dešifrovacej mriežky“ uľahčujúcej porovnanie a spoluprácu rámcov a systémov na úrovni štátu a sektora. To isté sa vzťahuje na zásady a postupy, ktoré podporujú spoluprácu a politickú koordináciu. Spoločné nástroje však majú inú úlohu. Ich úlohou je priamo podporovať mobilitu jednotlivca pri učení a v práci. Aktuálnosť Európskeho kvalifikačného rámca pre jednotlivých občanov sa ešte zvýši, keď sa kvalifikácia na úrovni štátu a sektora bude systematicky odvolávať na Európsky kvalifikačný rámec.

8 úrovni odvolávajúcich sa na výsledky vzdelávania

V možnom Európskom kvalifikačnom rámci sa kvalifikácia na každej úrovni opisuje (v tabuľke 1 a v prílohe 1) pomocou troch typov výsledkov vzdelávania:

- znalosti,
- schopnosti a
- širšie kompetencie opísané ako osobné a odborné výsledky.

Každá úroveň Európskeho kvalifikačného rámca je opísaná (v tabuľke 1) formou typických výsledkov vzdelávania, ktoré možno dať do súvislosti s kvalifikáciou a kvalifikačnými rámcami v celej Európe. Tieto výsledky vzdelávania však neobsahujú podrobnosti o osobitnej kvalifikácii, pretože táto sa rieši na úrovni štátu a sektora. Takýmto prístupom k návrhu Európskeho kvalifikačného rámca sa dosiahne, že každú kvalifikáciu alebo úroveň na úrovni štátu a sektora môžu znalci a kompetentné orgány na úrovni štátu a sektora dať do vzťahu k určitej úrovni Európskeho kvalifikačného rámca.

V tabuľke 2 sú uvedené doplnkové indikatívne informácie, na vysvetlenie, akým spôsobom sa úrovne Európskeho kvalifikačného rámca dajú do vzťahu s existujúcimi formálnymi systémami a rámcami vzdelávania a odbornej prípravy. Tieto všeobecné informácie by mali byť užitočné v procese konzultácií. Neskôr, vo fáze zavádzania, môžu orgány a útvary na úrovni štátu a sektora tabuľku 2 doplniť a ďalej rozvinúť.

Európsky kvalifikačný rámec ako rámec pre spoluprácu

V návrhu sa uvádza náčrt vzťahu medzi Európskym kvalifikačným rámcem a systémami na úrovni štátu a sektora. Pretože Európsky kvalifikačný rámec bude dobrovoľný a nebude obsahovať nijaké právne záväzky, úspech tejto iniciatívy závisí od toho, nakoľko budú ochotné s týmto rámcem spolupracovať rôzni zainteresovaní aktéri na rôznych úrovniach.

Spôsob prepojenia kvalifikácií s Európskym kvalifikačným rámcom v každom štáte musia určiť štátne orgány. Z hľadiska Európskeho kvalifikačného rámca by bolo optimálne, keby každý štát vytvoril jeden národný kvalifikačný rámec a definoval prepojenie tohto rámca s Európskym kvalifikačným rámcom. Vzhľadom na to, že školské systémy v jednotlivých štátoch sú veľmi rôznorodé a sú v rôznych fázach rozvoja, je potrebné, aby každý štát zaviedol postup, ktorého výsledkom bude prepojenie jeho existujúcich kvalifikačných štruktúr a systémov s Európskym kvalifikačným rámcom, či už ide o jednotný celoštátny kvalifikačný rámec alebo systém alebo o viacero takýchto systémov.

Európsky kvalifikačný rámec okrem toho poskytne spoločný referenčný bod na účely usmerňovania a informovania o vývoji vzdelávania a odbornej prípravy na úrovni štátu a sektora. Tam, kde je to možné, by mal byť rozvoj sektorov prepojený so štátnymi rámcami, aby sa tak uľahčil prenos a zvýšila zlučiteľnosť. Okrem toho by spoločné referenčné body Európskeho kvalifikačného rámca mali umožniť prepojenie iniciatív sektorov na národné kvalifikačné rámce, aby sa tak uľahčil prenos a zvýšila zlučiteľnosť. Prepojenie sektorových rámcov s Európskym kvalifikačným rámcom vedie k prijatiu a rešpektovaniu sústavy kritérií kvality a transparentnosti. V rozhodnutí o prepojení iniciatív na úrovni sektora s možným Európskym kvalifikačným rámcom by sa mala zveriť zodpovednosť za kvalifikáciu na samotných zainteresovaných aktérov, v konzultácii so zástupcami štátnych orgánov, zodpovedných za kvalifikáciu.

Význam a dôveryhodnosť

Úspech Európskeho kvalifikačného rámca bude závisieť od toho, nakoľko bude významný a dôveryhodný pre inštitúcie vzdelávania a odbornej prípravy, zamestnávateľov a politikov, a nakoniec aj pre jednotlivých študentov. Predovšetkým je potrebné, aby boli zainteresovaní aktéri presvedčení, že európsky metarámec je potrebný, a že môže prispieť, či už priamo, alebo nepriamo, k celoživotnému vzdelávaniu.

Preto možno tento rámec vyvinúť a zaviesť len na základe rozsiahleho procesu konzultácií. Pre tento proces konzultácií sú dôležité najmä nasledujúce otázky:

Odôvodnenie Európskeho kvalifikačného rámca

- Zhodujú sa ciele a funkcie, uvedené v tomto konzultačnom dokumente s cieľmi a funkciami Európskeho kvalifikačného rámca?
- Čo je potrebné urobiť pre to, aby Európsky kvalifikačný rámec prakticky fungoval (pre jednotlivých občanov, systémy vzdelávania a odbornej prípravy, trh pracovných síl)?

Referenčné úrovne a deskriptory

- Opisuje osemúrovňová referenčná štruktúra dostatočne komplexnosť celoživotného vzdelávania v Európe?
- Opisujú deskriptory úrovni uvedené v tabuľke 1 dostatočne výsledky vzdelávania a ich postupnosť na jednotlivých úrovniach?
- Aký by mal byť obsah a rola „pomocných a indikatívnych informácií“ o štruktúrach a vstupoch vzdelávania, odbornej prípravy a učenia sa (tabuľka 2)?
- Ako by sa dali vaše národné a sektorové kvalifikácie prepojiť s navrhovanými úrovňami Európskeho kvalifikačného rámca a ich deskriptormi výsledkov vzdelávania?

Národné kvalifikačné rámce

- Ako by sa dal vo vašej krajine vybudovať národný kvalifikačný rámec pre celoživotné vzdelávanie, ktorý by odrážal zásady Európskeho kvalifikačného rámca?
- Ako a dokedy by bolo možné vyvinúť vaše národné kvalifikačné systémy tak, aby odrážali hľadisko výsledkov vzdelávania?

Kvalifikácia podľa sektorov

- Do akej miery sa môže Európsky kvalifikačný rámec stať katalyzátorom rozvoja na úrovni sektora?
- Ako možno použiť Európsky kvalifikačný rámec, aby podporoval systematickejší rozvoj znalostí, zručností a kompetencií na úrovni sektora?
- Ako možno zainteresovať aktérov na úrovni sektora do podpory zavádzania Európskeho kvalifikačného rámca?
- Ako možno zlepšiť prepojenie medzi rozvojom sektorov a národnými kvalifikáciami?

Vzájomná dôvera

- Ako môže Európsky kvalifikačný rámec prispieť k rozvoju vzájomnej dôvery (napríklad na základe spoločných zásad zabezpečovania kvality) medzi zainteresovanými aktérmi v oblasti celoživotného vzdelávania, na európskej národnej, sektorovej a miestnej úrovni?
- Ako sa môže Európsky kvalifikačný rámec stať porovnávacou platformou zlepšovania kvality na všetkých úrovniach celoživotného vzdelávania?

1. ÚVOD

V tomto dokumente uvádzame prehľad hlavných vlastností možného budúceho Európskeho kvalifikačného rámca (EKR)². Predsedovia vlád krajín Európskej únie na svojom stretnutí v Bruseli v marci 2005 požadovali vytvorenie Európskeho kvalifikačného rámca. Touto požiadavkou podporili a posilnili predchádzajúce odporúčania ministrov školstva krajín Európskej únie z februára a decembra 2004.

Tento dokument poskytuje základ pre širokú diskusiu politikov, sociálnych partnerov, zainteresovaných aktérov a expertov v oblasti kvalifikačných systémov v celej Európe, ktorá sa uskutoční od júla do decembra 2005.

Možný Európsky kvalifikačný rámec, ktorý je tu opísaný, má byť metarámcom, umožňujúcim definovať vzťahy medzi kvalifikačnými rámcami na úrovni štátu a sektora. Okrem toho má umožniť vzájomnú komunikáciu a tak rozvinúť transparentnosť na európskej úrovni. Tento rámec uľahčí prenos, transparentnosť a uznávanie kvalifikácií, ktoré sú tu definované (pozrite kapitolu 3) ako výsledky vzdelávania, ktoré vyhodnotil a overil kompetentný orgán na úrovni štátu alebo sektora. Zásadnou funkciou Európskeho kvalifikačného rámca má byť posilnenie vzájomnej dôvery a spolupráce medzi rôznymi aktérmi zainteresovanými na celoživotnom vzdelávaní. Toto je dôležité pre obmedzovanie prekážok uznávania vzdelania a pre to, aby študenti mohli lepšie využiť svoje znalosti, zručnosti a kompetencie. Okrem toho má Európsky kvalifikačný rámec za úlohu umožniť a podporovať cezhraničnú mobilitu študentov a mobilitu trhu pracovných síl. Nakoľko sa má Európsky kvalifikačný rámec zaviesť na dobrovoľnom základe, a nakoľko nebude obsahovať nijaké právne záväzky, jeho úlohou bude podporovať zmeny tým, že bude podporovať inšpirovať reformy na úrovni štátu a sektora.

- Jadrom bude systém spoločných referenčných bodov, označujúcich výsledky vzdelávania. Tieto body vytvárajú osemúrovňovú hierarchiu. Tieto referenčné úrovne boli navrhnuté a spísané tak, aby podporovali prácu osôb zodpovedných za vypracovanie koncepcií, zainteresovaných aktérov a odborníkov v členských štátoch a na úrovni sektora.
- Tieto referenčné úrovne nemôžu fungovať osamote. Preto ich bude podporovať sústava nástrojov, ktoré riešia potreby jednotlivých občanov, najmä formou

---

² Tento doklad pripravila ako podklad pre konzultácie Komisia s aktívnou podporou skupiny znalcov (pozrite prílohu 4), zástupcami rôznych školských sektorov (vysokoškolské vzdelávanie, pracovná skupina Bolognského procesu, vzdelávanie a odborná príprava na povolanie, vzdelávanie dospelých a študenti) a zainteresovaných strán trhu práce (sektory, zamestnávateľia, odbory).

zavádzania a rozširovania integrovaného Európskeho systému na prenos a akumuláciu kreditov celoživotného vzdelávania, nástroja EUROPASS a databázy príležitostí na vzdelávanie Ploteus. Po prijatí Európskeho kvalifikačného rámca by jednotlivé kvalifikácie priznané na úrovni štátu a sektora mali obsahovať jasný odkaz na tento rámec, čím sa ešte väčšmi posilní priamy význam tohto rámca a spoločných referenčných úrovní pre občanov.

- A napokon, Európsky kvalifikačný rámec by mal pozostávať zo sústavy spoločných zásad a postupov, ktoré by poskytovali usmernenia, vyvinuté v rámci pracovného programu „Vzdelávanie a odborná príprava 2010“, pre spoluprácu medzi zainteresovanými aktérmi na rôznych úrovniach, najmä v oblasti zabezpečovania kvality, poradenstva, potvrdzovania a hlavnej zručnosti.

Právnym nástrojom na úrovni Európskej únie je však smernica o odbornej kvalifikácii prijatá 6. júna 2005³, ktorá zaväzuje členské štáty v oblasti uznávania odbornej kvalifikácie v oblasti regulovaných povolání. Kompetentné orgány sú pri rozhodovaní o uznaní viazané ustanoveniami tejto smernice, ktoré sa opierajú o merateľné kritériá, ako je typ a trvanie odbornej prípravy alebo odbornej praxe. Nijaký odkaz na uznávanie kvalifikácie, ktorý je uvedený v tomto dokumente, sa nemá považovať za odkaz na zavádzanie smernice o uznávaní odbornej kvalifikácie v regulovaných povolaniach. Preto kompetentné štátne orgány nemôžu uložiť nijaké ďalšie požiadavky, ktoré by vychádzali z prístupu na základe Európskeho kvalifikačného rámca. Okrem toho zákonné práva migrujúcich odborníkov na uznanie ich kvalifikácie sa opierajú výlučne o požiadavky uvedené v tejto smernici.

Rozvoj Európskeho kvalifikačného rámca priamo súvisí s návrhom „Rámec pre kvalifikáciu v Európskom vysokoškolskom priestore (European Higher Education Area – EHEA), ktorý prijala konferencia ministrov v rámci Bolonského procesu v máji 2005. Nakoľko rozsah Európskeho kvalifikačného rámca bude širší než je rámec vysokoškolského vzdelávania, zabezpečí sa zlučiteľnosť medzi týmito dvoma iniciatívami s cieľom vytvoriť jeden preklenujúci európsky kvalifikačný rámec, ktorý bude riešiť celoživotné vzdelávanie.

V tomto dokumente je do istej miery podrobnosti uvedené odôvodnenie Európskeho kvalifikačného rámca (kapitola 2), koncepčný základ (kapitola 3), hlavné účely a funkcie, ktoré je potrebné splniť (kapitola 4), spoločné referenčné úrovne (5), spoločné zásady a postupy, ktoré možno uplatniť (6), podporné nástroje, ktoré možno zahrnúť (7), možný vzťah medzi Európskym kvalifikačným rámcom a zainteresovanými aktérmi na úrovni štátu a sektora (8) a napokon stručné závery a zoznam otázok, ktoré si možno

---

³ Táto smernica nahrádza 15 smerníc, ktoré boli platné mnoho rokov. Obsahuje prepracované a zmodernizované právo o uznávaní odbornej kvalifikácie bez toho, aby sa zmenili základné zásady. Táto nová smernica ešte nebola uverejnená.

položiť v nastávajúcom procese konzultácií (9). Uvedený je tu aj krátky slovníček najdôležitejších termínov, ktoré nie sú uvedené v kapitole 3.

2. PREČO EURÓPSKY KVALIFIKAČNÝ RÁMEC?

V Európe, ktorá je charakterizovaná rýchlymi sociálnymi, technologickými a hospodárskymi zmenami sa celoživotné vzdelávanie stalo nevyhnutnosťou. Skutočnosť, že obyvateľstvo starne, robí túto úlohu naliehavou a zvyrazňuje potrebu neustáleho obnovovania znalostí, schopností a širších zručností. Realizáciu celoživotného vzdelávania však komplikuje nedostatok komunikácie a spolupráce medzi poskytovateľmi vzdelávania a odbornej prípravy a orgánmi na rôznych úrovniach. Bariéry medzi inštitúciami bránia nielen prístupu k vzdelávaniu a odbornej príprave, ale i účinnému využívaniu už získaných znalostí a zručností⁴. Tento problém je spôsobený najmä nedostatočnou transparentnosťou kvalifikácií, neochotou uznávať zahraničnú kvalifikáciu a tým, že neexistuje dostatok opatrení, ktoré by občanom umožňovali prenos kvalifikácie z jedného miesta na druhé. Je to spôsobené aj tendenciou považovať kvalifikáciu, získanú neformálnym spôsobom (napríklad v práci) za menej hodnotnú než je formálna kvalifikácia, získaná pri prvotnom vzdelávaní alebo pri prvotnej odbornej príprave.

Uvádzame niektoré hlavné problémy a úlohy, ktoré bude potrebné vyriešiť v súvislosti s Európskym kvalifikačným rámcom.

2.1 Kvalifikačné rámce ako prostriedok na podporu celoživotného vzdelávania

Kvalifikačné rámce sa zaviedli v mnohých krajinách a sektoroch v Európe i mimo nej (OECD 2003, 2004). Tieto rámce majú mnoho foriem a podôb, podľa špecifik príslušných krajín a sektorov. Čo majú spoločné, je vôľa riešiť rastúcu zložitnosť moderných systémov vzdelávania a odbornej prípravy. Ich hlavným cieľom je vyjasniť (pre študentov, rodičov, poskytovateľov vzdelania, zamestnávateľov a politikov) hlavné cesty ku konkrétnym kvalifikáciám, i to, ako možno napredovať, do akej miery je dovolený prenos a na akom základe sa prijímajú rozhodnutia o uznávaní. Okrem toho sa kvalifikačné rámce používajú aj na účely zabezpečovania kvality a vývoja a poskytujú odporúčania na zlepšenie na miestnej, regionálnej, sektorovej a národnej úrovni.

V situácii, keď narastá mobilnosť pracovníkov a študentov, keď občania čoraz častejšie kombinujú vzdelávanie a odbornú prípravu z rôznych krajín a kedy sa celoživotné vzdelávanie stáva nevyhnutnosťou, postupne rastie aj komunikácia medzi týmito rámcami. Otázky, súvisiace s pokrokom, prenosom, hromadením, uznávaním a rozvojom kvality, možno vyriešiť v kontexte jedného izolovaného rámca na úrovni štátu a sektora

---

⁴ Toto môže platiť medzi verejným akademickým a súkromným komerčným sektorom, pre ktorý je potrebné zabezpečiť vhodné kvalifikácie, aby sa tak maximalizovala zamestnateľnosť schopných pracovníkov, najmä výskumníkov, v oboch sektoroch.

len v obmedzenej miere. Preto je potrebné vybudovať medzi týmito rámcami a systémami mosty, ktoré umožnia komunikáciu, porovnávanie a vzájomnú dôveru.

2.2 Politický mandát

Európski politici už od roku 2003 opakovane volajú po vývoji a zavedení Európskeho kvalifikačného rámca, ktorým by sa posilnilo spojenie medzi rámcami na úrovni štátu a sektora a tak by sa podporilo celoživotné vzdelávanie.

V spoločnej predbežnej správe Rady (vzdelávanie) a Komisie (z februára 2004) o implementácii pracovného programu⁵ „Vzdelávanie a odborná príprava 2010“ sa definuje priorita rozvoja Európskeho kvalifikačného rámca ako podstatného príspevku k lisabonskej stratégii. V tejto správe sa uvádza, že takýto rámec by mohol fungovať ako spoločný základ, ktorý by umožňoval a podporoval transparentnosť, prenos a uznávanie kvalifikácií a zručností v Európe.

V Maastrichtskom komuniké (14. decembra 2004) o budúcich prioritách posilnenej európskej spolupráce v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy sa zodpovední ministri z 32 európskych krajín, európski sociálni partneri a Komisia dohodli, že dajú prednosť vývoju otvoreného a flexibilného Európskeho kvalifikačného rámca, ktorý bude spoločným základom uľahčujúcim uznávanie a prenos kvalifikácií, a ktorý bude pokrývať jednak vzdelávanie a odbornú prípravu, jednak všeobecné (stredné a vysoké) školstvo⁶.

Pokiaľ ide o vysokoškolské vzdelávanie, berlínska konferencia ministrov (v septembri 2003) v rámci bolonského procesu vyzvala členské štáty, aby vyvinuli preklenujúci rámec kvalifikácií. Toto malo za následok, že bergenská konferencia ministrov (v máji 2005) v rámci bolonského procesu schválila materiál „Kvalifikačný rámec v oblasti vysokoškolského vzdelávania v Európe“. Pokiaľ ide o prepojenie medzi oblasťou vysokoškolského vzdelávania v Európe a Európskym kvalifikačným rámcem, ministri uviedli, že je dôležité *„...zabezpečiť komplementárnosť medzi preklenujúcim rámcem pre oblasť vysokoškolského vzdelávania v Európe a navrhovaným širším kvalifikačným rámcem pre celoživotné vzdelávanie, ktorý bude zahŕňať všeobecné vzdelávanie ako aj*

---

⁵ http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/doc/jir_council_final.pdf

⁶ V Maastrichtskom komuniké sa uvádza, že „takýto rámec zlepší priepustnosť v rámci vzdelávania a odbornej prípravy, poskytne odporúčania pre uznávanie formálne získaných špecializácií a bude podporovať hladké a účinné fungovanie trhov pracovných síl na európskej úrovni i na úrovni štátu a sektora. Je potrebné, aby sa tento rámec opieral o systém spoločných referenčných úrovní. Majú ho podporovať nástroje, dohodnuté na európskej úrovni, najmä mechanizmy zabezpečovania kvality, aby sa vytvorila potrebná vzájomná dôvera. Tento rámec má uľahčiť dobrovoľný rozvoj riešení na základe špecializácií na európskej úrovni, ktorý umožní sektorom riešiť nové úlohy súvisiace so vzdelávaním a s odbornou prípravou, vyplývajúce z internacionalizácie obchodu a technológie.“

*vzdelávanie a odbornú prípravu, ktorý sa teraz rozvíja v Európskej únii, ako aj v zúčastnených krajinách*⁷.

Európska rada v marci 2005 požadovala prijatie Európskeho kvalifikačného rámca v roku 2006, čím podstatne posilnila politický základ napredovania tejto iniciatívy.

3. KONCEPČNÝ ZÁKLAD EURÓPSKEHO KVALIFIKAČNÉHO RÁMCA

Podmienkou úspešného rozvoja a zavedenia Európskeho kvalifikačného rámca je spoločné porozumenie určitým kľúčovým termínom. Nasledujúce definície výrazov vzdelávanie a výsledky vzdelávania, kvalifikácia, kompetencia a rámec vychádzajú z práce organizácií OECD, Cedefop a iných medzinárodných organizácií a zohľadňujú vývoj v bolonskom a haagskom procese. Tieto pojmy boli upravené na základe špecifického účelu, ktorým je vyvinutie európskeho kvalifikačného metarámca. Niekoľko ďalších významných pojmov je uvedených v prílohe 5.

3.1 Vzdelávanie a výsledky vzdelávania

Kľúčovým účelom Európskeho kvalifikačného rámca (pozrite tiež kapitolu 4) je podpora celoživotného vzdelávania a zabezpečenie správneho vyhodnocovania a využívania výsledkov vzdelávania. Cedefop definuje vzdelávanie takto:

Vzdelávanie je kumulatívny postup, pri ktorom jednotlivci postupne prijímajú stále zložitejšie a abstraktnejšie entity (koncepty, kategórie a vzorce správania alebo modelov) alebo získavajú zručnosti a širšie kompetencie. Tento postup sa deje informálne, napríklad pri činnostiach vo voľnom čase, alebo formálne vo vzdelávacích zariadeniach, medzi ktoré patria aj pracoviská.

Termín *výsledok vzdelávania* je dôležitou časťou prebiehajúceho úsilia o reformu systémov vzdelávania a odbornej prípravy na úrovni štátu, regiónu a sektora. Príkladom môže byť vzdelávanie a odborná príprava, kde viaceré európske krajiny zaviedli systémy na základe výkonu, ktoré sa odvolávajú na výsledky vzdelávania. Tú istú tendenciu možno nájsť v prípade vysokoškolského vzdelávania, kde sa výsledky vzdelávania považujú za podstatný prvok prebiehajúcich reforiem. A napokon, v mnohých prípadoch sa pri snahe vyvinúť a zaviesť kvalifikácie (a kvalifikačné rámce) na základe sektora

---

⁷ „Oblasť vysokoškolského vzdelávania v Európe – dosahovanie cieľov“. Komuniké konferencie európskych ministrov zodpovedných za vysokoškolské vzdelávanie, Bergen, 19. – 20. mája 2005

využívajú ako časti práve výsledky vzdelávania. V tejto súvislosti sa používa nasledujúca definícia⁸:

Sústava znalostí, zručností a/alebo schopností , ktoré jednotliviec dosiahol alebo je schopný preukázať po dokončení vzdelávacieho procesu. Výsledky vzdelávania sú definície toho, čo má študent na konci vzdelávacieho procesu vedieť, čomu má rozumieť, a čo má dokázať.

Výsledky vzdelávania možno formulovať na mnohé účely, v súvislosti s jednotlivými kurzami, jednotkami, modulmi a programami. Okrem toho ich môžu používať štátne orgány na definovanie celej kvalifikácie, ktorá môže byť niekedy štruktúrovaná v rámci kvalifikačných rámcov a systémov alebo môže byť s týmito rámcami a systémami prepojená. A nakoniec, medzinárodné orgány môžu použiť výsledky vzdelávania na účely transparentnosti, porovnateľnosti, prenosu kreditov a uznávania.

3.2 Kompetencia⁹

Na základe preskúmania uverejnenej literatúry z Francúzska, Spojeného kráľovstva, Nemecka a Spojených štátov amerických ponúkame nasledujúcu definíciu kompetencie:

Súčasťou kompetencie je: i) poznávacía kompetencia zahŕňa používanie teórie a konceptov ako aj neformálnych znalostí, získaných experimentálne, ii) funkčná kompetencia (zručnosti a know-how) zahŕňa tie veci, ktoré má osoba byť schopná robiť keď pracuje v danej oblasti práce, učenia alebo sociálnej činnosti, iii) osobnostná kompetencia zahŕňa know-how potrebné na správanie v určitej situácii a iv) etická kompetencia zahŕňa osvojenie určitých osobných a profesionálnych hodnôt.

---

⁸ Táto definícia buduje na prvkoch, ktoré zaviedol Cedefop (2004) a bolonská pracovná skupina pre kvalifikačný rámec vo februári 2005, s. 39

⁹ Definície kvalifikácie a kompetencie, ktoré sú uvedené v tejto poznámke, sú porovnateľné s definíciami, na ktorých sa dohodli európski sociálni partneri v roku 2001. Kompetencia znamená znalosti, zručnosti a know-how, uplatnené a zvládnuté v danej pracovnej situácii. Kvalifikácia je formálne vyjadrenie odborných alebo profesijných schopností zamestnanca . Uznávajú sa na úrovni štátu a sektora.

Tento pojem sa teda používa integrujúcim spôsobom, ako vyjadrenie schopnosti jedinca samoregulujúcim spôsobom, mlčky alebo výslovne v určitej súvislosti skombinovať rôzne prvky svojich znalostí a zručností. Hľadisko samoregulácie je pre tento pojem kritické, nakoľko práve ono je základom pre rozlišovanie medzi rôznymi úrovňami kompetencie. Získanie určitej úrovne kompetencie možno považovať za schopnosť jednotlivca používať a kombinovať svoje znalosti, zručnosti a širšie kompetencie podľa meniacich sa požiadaviek v určitej súvislosti, situácii, alebo pri riešení určitého problému. Inými slovami, úroveň kompetencií jednotlivca určuje jeho schopnosť poradiť si so zložitou, nepredvídateľnosťou a zmenami. Toto ponímanie kompetencie sa bude odrážať na referenčných úrovniach Európskeho kvalifikačného rámca, ktoré sú opísané v tomto dokumente. Bude sa tu rozlišovať medzi znalosťami (ktoré vyjadrujú prvok (i) hore uvedenej definície), zručnosťami (ktoré vyjadrujú prvok (ii) hore uvedenej definície) a nakoniec širšími kompetenciami (ktoré vyjadrujú prvok (iii) a (iv) hore uvedenej definície).

3.3 Kvalifikácia

Termín *kvalifikácia* je pre Európsky kvalifikačný rámec kritický. Preto je potrebné definovať ho tak, aby v čo najširšom rozsahu pokrýval všeobecné ponímanie. Navrhujeme nasledujúcu definíciu, vychádzajúcu z práce OECD.

Kvalifikácia sa dosiahne vtedy, keď kompetentný orgán stanoví, že vzdelávanie jednotlivca dosiahlo určený štandard znalostí, zručností a širších kompetencií. Štandard výsledkov vzdelávania sa potvrdzuje postupom hodnotenia alebo úspešným dokončením štúdia. Vzdelávanie a hodnotenie sa môže uskutočňovať formou študijného programu alebo praxe na pracovisku. Kvalifikácia znamená oficiálne uznanie hodnoty na trhu pracovných síl a pri ďalšom vzdelávaní a odbornej príprave. Kvalifikácia môže znamenať zákonný nárok na prevádzkovanie živnosti.

Kvalifikácia sa zásadne opiera o autoritu štátnych orgánov v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy. Čoraz väčšmi sa však stávame svedkami toho, že práva na uznávanie výsledkov vzdelávania požadujú rôzne inštitúcie a združenia mimo štátnej koncepcie kvalifikácie. Európsky kvalifikačný rámec musí tento trend zohľadniť, aby sa uľahčilo prepojenie medzi rámcami a systémami kvalifikácie na úrovni štátu a sektora.

3.4 Kvalifikačný rámec

Kvalifikačné rámce na úrovni štátu, regiónu alebo sektora môžu mať rôzne formy. Je potrebné, aby sme aj tento termín všetci chápali rovnako. Najnovšia práca OECD núka nasledujúcu definíciu:

Kvalifikačný rámec je nástroj na vyvinutie a klasifikáciu kvalifikácie podľa sústavy kritérií pre dosiahnuté úrovne vzdelania. Táto sústava kritérií môže byť stanovená implicitne v samotnom opise kvalifikácie, alebo môže byť explicitná, vo forme sústavy deskriptorov jednotlivých úrovní. Rozsah týchto rámcov môže byť široký, takže môže pokrývať všetky možné výsledky a trajektórie vzdelávania alebo môže byť obmedzený na určitý sektor, napríklad formálne vzdelávanie, vzdelávanie a odbornú prípravu dospelých alebo na určitú skupinu povolání. Niektoré rámce môžu mať viac prvkov a pevnejšiu štruktúru než iné. Niektoré rámce môžu mať právny základ, zatiaľ čo iné vyjadrujú konsenzus stanovísk sociálnych partnerov. Všetky kvalifikačné rámce však vytvárajú základne pre zlepšovanie kvality a dostupnosti kvalifikácie, ako aj prepojenie kvalifikácií a uznávanie kvalifikácií na trhu pracovných síl v krajine i na medzinárodnej úrovni.

3.5 Metarámec

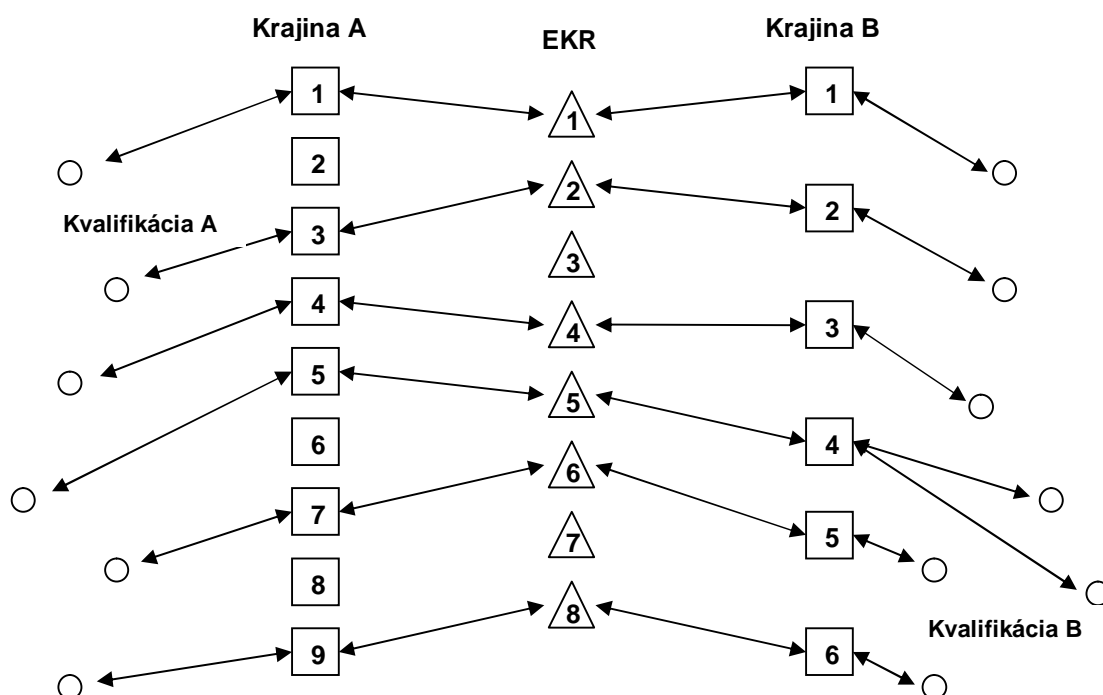
Metarámec – podobne ako Európsky kvalifikačný rámec – udržiava fungovanie organizujúceho systému, ktorý umožňuje používateľom jasne vidieť, ako navzájom súvisia kvalifikácie v rôznych systémoch na úrovni štátu a sektora. Dosahuje sa to pomocou štruktúry spoločných referenčných úrovní výsledkov vzdelávania. Úlohou metarámca však nie je podrobné zrovnávanie konkrétnych kvalifikácií. Metarámec nemá nijaké funkcie v regulačnej ani právnej oblasti, ani sa nemá používať pri rokovaní o mzdách, ani pri zabezpečovaní kvality – všetky tieto veci sa často považujú za potrebné na úrovni štátu a sektora. To znamená, že metarámec sa môže značne líšiť od bežných kvalifikačných rámcov. Navrhujeme nasledujúcu definíciu:

Metarámec možno chápať ako prostriedok, ktorý umožňuje dať do súvislosti jeden kvalifikačný rámec s inými a následne jednu kvalifikáciu s inými kvalifikáciami, ktoré sú bežne súčasťou iného rámca. Úlohou metarámca je vytvárať dôveru pri porovnávaní kvalifikácií v rôznych krajinách a sektoroch. Dosahuje sa to definovaním zásad takým spôsobom, aby postupy zabezpečovania kvality, usmerňovanie a poskytovanie informácií, ako aj mechanizmy prenosu a akumulovania kreditov mohli fungovať tak, aby sa transparentnosť, ktorá je potrebná na úrovni štátu a sektora, stala dostupnou aj

na medzinárodnej úrovni.

Na obrázku 1 sa znázorňuje, ako možno zjednodušiť vzťahy medzi rôznymi národnými rámcami a systémami zavedením spoločných referenčných úrovní a spoločných zásad spolupráce. Na tomto obrázku sa abstraktným spôsobom znázorňuje existujúca zložitá štruktúra národných rámcov a systémov. Spolupráca na základe dvojstranných alebo mnohostranných kontaktov medzi rámcami a systémami by bola mimoriadne zložitá a výrazne by bránila transparentnosti, prenosu a uznávaniu kvalifikácií.

OBRAZOK 1 METARÁMEC, UMOŽŇUJÚCI A ZJEDNODUŠUJÚCI VZŤAHY MEDZI NÁRODNÝMI KVALIFIKAČNÝMI RÁMCAMI A SYSTÉMAMI

4. HLAVNÝ ÚČEL A HLAVNÉ FUNKCIE EURÓPSKEHO KVALIFIKAČNÉHO RÁMCA

Európsky kvalifikačný rámec, ktorý je tu opísaný, je metarámec, umožňujúci definovanie vzájomných vzťahov medzi rámcami a systémami na úrovni štátu a sektora a vzájomnú komunikáciu týchto rámcov a systémov. Tento rámec uľahčí prenos, transparentnosť a uznávanie kvalifikácií, ktoré sú tu definované ako výsledky vzdelávania, ktoré vyhodnotil a overil príslušný orgán na úrovni štátu alebo sektora. Zásadnou funkciou Európskeho kvalifikačného rámca má byť posilnenie vzájomnej dôvery a spolupráce medzi rôznymi

aktérmi zainteresovanými na celoživotnom vzdelávaní. Toto sa považuje za nevyhnutnú podmienku obmedzenia bariér vzdelávania a lepšieho využívania existujúcich znalostí, schopností a širších zručností. Európsky kvalifikačný rámec bude plniť nasledujúce špecifické funkcie:

- Európsky kvalifikačný rámec vytvorí spoločný referenčný bod opisujúci výsledky vzdelávania a úroveň zručnosti, čím sa zjednoduší komunikácia medzi poskytovateľmi a študentmi v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy. Toto si vyžaduje, aby tieto referenčné úrovne a deskriptory boli dostatočne všeobecné, aby obsiahli celé spektrum najrôznejších kvalifikácií, ktoré existujú na úrovni štátu a sektora. Zároveň tu musí existovať možnosť rozlišovať medzi rôznymi úrovňami, vyjadrenými ako nárast zručnosti a odbornosti.
- Európsky kvalifikačný rámec má fungovať ako nástroj na prekladanie (ako istý prevodník alebo dešifrovacia mriežka), ktorý umožňuje zaraďovať a porovnávať výsledky vzdelávania. Toto je dôležité na európskej úrovni, no stále dôležitejšie je to aj na úrovni štátu, regiónu a sektora.
- Európsky kvalifikačný rámec by fungoval ako spoločný základ pre zabezpečovanie kvality a rozvoj v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy.
- Európsky kvalifikačný rámec by poskytol spoločný základ pre rozvoj kvalifikácií na úrovni sektora. Zavedenie spoločných referenčných úrovní a deskriptorov umožní zainteresovaným aktérom identifikovať vzájomné prepojenia, synergie a možné presahy.
- Európsky kvalifikačný rámec bude hnacou silou zmien na európskej úrovni a na úrovni štátu a sektora v rámci perspektívy celoživotného vzdelávania. Okrem toho bude podporovať následné kroky a zavádzanie spoločných cieľov európskych systémov vzdelávania a odbornej prípravy, dohodnutých v roku 2002.

Európsky kvalifikačný rámec bude mať priamy význam pre politikov a odborné orgány na úrovni štátu a sektora, zodpovedné za koncepcie a systémy vzdelávania a odbornej prípravy. Význam Európskeho kvalifikačného rámca pre jednotlivých občanov sa zabezpečí vývojom a zavedením spoločných nástrojov, ako je systém prenosu a akumulácie kreditov, nástroj Europass a databáza príležitostí na vzdelávanie Ploteus. Po prijatí Európskeho kvalifikačného rámca by jednotlivé kvalifikácie priznané na úrovni štátu a sektora mali obsahovať jasný odkaz na tento rámec, čím sa ešte väčšmi posilní priamy význam tohto rámca pre občanov.

Európsky kvalifikačný rámec nebude plniť nasledujúce špecifické funkcie:

- Európsky kvalifikačný rámec nenahradí existujúce alebo novovznikajúce rámce na úrovni štátu a sektora. Bude plniť ďalšie a iné úlohy. Nemá sa chápať ako „súhrn“, ani „reprezentatívny prímer“ rámcov na úrovni štátu a sektora.

- Európsky kvalifikačný rámec nemôže obsahovať podrobný opis rôznych kvalifikácií, vzdelávacích trajektórií, ani podmienok prístupu. Toto bude úlohou kvalifikačných rámcov na úrovni štátu a sektora. Národné systémy a inštitúcie si majú zachovať svoju schopnosť rozširovať to, čo je uvedené v Európskom kvalifikačnom rámci a prekračovať to.
- Európsky kvalifikačný rámec nemôže opisovať postupy definovania nových kvalifikácií, ani oznamovania rozsahu kvalifikácií potenciálnym používateľom. Toto bude opäť úlohou kvalifikačných rámcov na úrovni štátu a sektora.
- Úlohou Európskeho kvalifikačného rámca nie je priame podrobné zrovnávanie ani porovnávanie konkrétnych kvalifikácií. Metarámec nemá nijaké funkcie v regulačnej ani právnej oblasti, ani sa nemá používať pri rokovaní o mzdách, ani pri zabezpečovaní kvality – všetky tieto veci sa často považujú za potrebné na úrovni štátu a sektora.
- Európsky kvalifikačný rámec nemá byť nástrojom na prijímanie konečných rozhodnutí o uznávaní. Tieto rozhodnutia musia prijímať príslušné agentúry alebo orgány na úrovni štátu a sektora alebo na medzinárodnej úrovni, pričom využijú transparentnosť posilnenú vďaka Európskemu kvalifikačnému rámci.

V porovnaní s rámcami na úrovni štátu a sektora bude teda Európsky kvalifikačný rámec plniť ďalšie a odlišné funkcie. Európsky kvalifikačný rámec rieši potreby zainteresovaných aktérov (poskytovatelia a užívatelia vzdelávania, odbornej prípravy a učenia) na rôznych úrovniach. Úlohu Európskeho kvalifikačného rámca je:

- Umožniť jednotlivým občanom orientovať sa v zložitých systémoch, porovnávať ich, a zaradiť svoje vlastné výsledky vzdelávania do týchto širších súvislostí.
- Poskytovať priamu podporu orgánom a inštitúciám v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy a iným poskytovateľom, a umožniť im tak zaraďovať a porovnávať svoje ponuky vzdelávania podľa základu, ktorý je rovnako chápaný v celej Európe.
- Poskytovať spoločný základ pre tie orgány, ktoré uznávajú výsledky vzdelávania, odbornej prípravy a učenia sa. Okrem toho sa Európsky kvalifikačný rámec môže ukázať ako dôležitý nástroj pre vyhodnocovanie a uznávanie kvalifikácií z oblastí mimo Európskej únie.
- Poskytovať rámec pre organizácie a združenia na úrovni sektora a odvetvia a umožňovať im tak identifikáciu vzájomných prepojení, synergii a prípadných presahov medzi ponukami na úrovni štátu a sektora.

Z hore uvedeného zoznamu vidieť, že EQF je mnohoučelový rámec, ktorý posluží mnohým zainteresovaným aktérom fungujúcim na rôznych úrovniach. Všetkých týchto zainteresovaných aktérov však spája spoločná potreba riešiť celoživotné vzdelávanie.

Úlohou Európskeho kvalifikačného rámca bude poskytovať spoločný metodický a koncepčný prístup a takto formovať a podporovať reformy na úrovni štátu a sektora. Zatiaľ čo zavedenie štruktúry referenčných úrovní, ktorá nebude mať povahu predpisu, samo osebe prispeje ku zmene, sústavy zásad a postupov, ktorými sa bude riadiť spolupráca a komunikácia medzi zainteresovanými aktérmi a rámcami na európskej úrovni a na úrovni štátu a sektora, sa budú musieť dohodnúť. Preto je potrebné, aby súbežne s rozvojom Európskeho kvalifikačného rámca prebiehal rozvoj kvalifikačných rámcov celoživotného vzdelávania na úrovni štátu a sektora. Toto bude v súlade s návrhmi v oblasti vysokoškolského vzdelávania, kde je zavedenie Európskeho rámca spojené s vytváraním národných rámcov (pozrite tiež kapitolu 6 a 8).

5. SPOLOČNÉ REFERENČNÉ ÚROVNE VÝSLEDKOV VZDELÁVANIA

Jadrom Európskeho kvalifikačného rámca bude sústava referenčných bodov definovaná podľa výsledkov vzdelávania, pomocou ktorej sa definujú kvalifikácie v rôznych kvalifikačných rámcoch (na úrovni štátu a sektora), ktoré sa používajú v Európe. Tieto referenčné body budú zaradené do hierarchie úrovní, ktorá pokrýva celé spektrum kvalifikácií, od povinnej školskej dochádzky k tým najvyšším úrovniam kvalifikácie pre kvalifikovaných profesionálov, vrátane kvalifikácií, získaných informálnym alebo neformálnym vzdelávaním a s využitím príležitostí na celoživotné vzdelávanie. Tento rozsah kvalifikácií je opísaný pomocou tých najvhodnejších referenčných bodov na úrovni štátu a sektora, aby sa dosiahlo čo najširšie uznanie kvalifikácií. Tento opis niekedy nadobúda formu viacúrovňového národného kvalifikačného rámca. Európsky kvalifikačný rámec bude stavať na týchto systémoch na úrovni štátu a sektora a preto je dôležité, aby počet úrovní Európskeho kvalifikačného rámca odrážal aktuálne vzorce úrovní a celé spektrum informácií medzinárodného výskumu o úrovniach v kvalifikačných rámcoch.

5.1 Osem úrovní

V rámci výskumu, ktorý sa uskutočnil na podporu rozvoja systému prenosu kreditov pre vzdelávanie a odbornú prípravu, sa prišlo k záveru, že pre európsky rámec, pokrývajúci vysokoškolské vzdelávanie a vzdelávanie a odbornú prípravu je vhodných 8 úrovní¹⁰. Tento počet sa opiera o analýzu dokladov z výskumu, zo štruktúr pracovnej praxe vo firmách a z bolonských dohôd o cykloch vo vysokoškolskom vzdelávaní. Okrem toho osemúrovňová štruktúra najlepšie zodpovedá hlavným národným štruktúram kvalifikácie v mnohých krajinách. Je potrebné dosiahnuť rovnováhu medzi malým ľahko pochopiteľným počtom široko definovaných úrovní a veľkým počtom úrovní, ktoré poskytnú podrobnejšie informácie o každej úrovni, no ťažko sa prijímú ako transparentný

¹⁰ Tento výskum, ktorý uskutočnila Cedefop na požiadanie Komisie (Coles a Qates 2005) sa odvoláva na skúsenosti krajín, ktoré vyvinuli kvalifikačné rámce pre celoživotné vzdelávanie, ako aj na akademický výskum, študujúci rôzne úrovne rozvoja špecializácie (napríklad práce, ktorých autorom sú Dreyfus, Jacques a iní).

rámec. Odkedy sa uverejnila správa Cedefop, osemúrovňová koncepcia sa stretla so širokým súhlasom mnohých orgánov, zainteresovaných na kvalifikačných systémoch, vrátane orgánov, fungujúcich mimo oblasti vzdelávania a odbornej prípravy na povolanie.

Každá z referenčných úrovní Európskeho kvalifikačného rámca si vyžaduje opis charakteristických vlastností kvalifikácií zaradených do tejto úrovne. Spísanie týchto deskriptorov úrovní je zložitý proces, pretože je možných mnoho foriem opisu. Použitie pojmu zručnosti ako stavebného kameňa deskriptorov úrovní však umožňuje priniesť opis, ktorý je dostatočne zrozumiteľný pre mnohých používateľov kvalifikačných rámcov, vďaka čomu sa Európsky kvalifikačný rámec stane skutočným kvalifikačným metarámcom. Úlohu stanoviť podrobnosti štruktúry učebných programov a kvalifikačnej štruktúry (vrátane obsahu, poskytnutia a vyhodnotenia) budú mať krajiny a sektory. Odkaz na kompetencie a výsledky vzdelávania bude zodpovedať aj trendu nástrojov vysokoškolského vzdelávania, ako je Európsky systém na prenos a akumuláciu kreditov (European Credit Transfer and Accumulation System – ECTS) a bude pohodlným konceptom aj pre mnohé kvalifikácie v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy na povolanie.

5.2 Výsledky vzdelávania

Expertná skupina pracovníkov Komisie ES navrhla, aby sa kvalifikácie na rôznych úrovniach Európskeho kvalifikačného rámca opísali tromi typmi výsledkov vzdelávania:

- znalosti,
- zručnosti a
- širšie kompetencie popísané ako osobné a odborné výsledky.

Tieto tri typy výsledkov vzdelávania možno opísať na každej úrovni rámca spôsobom, ktorý uľahčuje rozšírenie tohto opisu a doplnenie príkladov zo strany orgánov na úrovni štátu a sektora. Každú úroveň Európskeho kvalifikačného rámca možno teda opísať typickými výsledkami vzdelávania, ktoré možno očakávať. Opis nemá obsahovať podrobnosti o špecifických kvalifikáciách ani o systémoch, ktoré fungujú v jednotlivých štátoch a sektoroch. Takýmto prístupom k návrhu Európskeho kvalifikačného rámca sa dosiahne, že každú kvalifikáciu alebo úroveň na úrovni štátu a sektora môžu znalci a príslušné orgány na úrovni štátu a sektora dať do vzťahu k určitej úrovni Európskeho kvalifikačného rámca.

Uskutočnili sa podrobné práce, zamerané na formulovanie vhodných typov výsledkov vzdelávania v európskom rámci. Uvádzame odkazy na rôzne správy, ktoré boli objednané, aby sa objasnili otázky, súvisiace s opisom výsledkov vzdelávania a zručností. Uvedené tri typy výsledkov vzdelávania (znalosti, zručnosti a profesionálne kompetencie) sa vyvíjajú od najnižšej úrovne kvalifikácie po najvyššiu. Dôležité je

pokúsiť sa definovať túto postupnosť výsledkov vzdelávania tak, aby boli jednotlivé úrovne Európskeho kvalifikačného rámca zreteľne postupné a aby sa dali konzistentne definovať, keď sa všetky tri typy výsledkov vzdelávania skombinujú do deskriptora úrovne. V dole uvedenej tabuľke 1 uvádzame 8 spoločných referenčných úrovní, vytvorených na základe analýzy postupu troch typov výsledkov vzdelávania. V prílohe 1 uvádzame tie isté údaje v inom formáte, aby sa zvýraznila postupnosť troch typov výsledkov vzdelávania v ôsmich úrovniach.

Tabuľka 1: Osem referenčných úrovní Európskeho kvalifikačného rámca, definovaných podľa výsledkov vzdelávania

Úroveň	Znalosti	Zručnosti	Osobné a profesionálne kompetencie			
			(i) Samostatnosť a zodpovednosť	(ii) Postoj k vzdelávaniu sa	(iii) Komunikačné a sociálne kompetencie	(iv) Profesionálne a odborné kompetencie
1	Používa základné všeobecné znalosti	Používa základné zručnosti na vykonávanie jednoduchých úloh.	Pod priamym vedením vie vykonávať pracovné a študijné úlohy. Preukazuje efektívnosť v jednoduchých a konštantných situáciách.	Prijíma vedenie pri vzdelávaní sa.	Písomne a ústne komunikuje na jednoduchú úroveň Je si vedomý svojej sociálnej roly	Preukazuje, že si je vedomý postupov riešenia problémov.
2	Používa základné všeobecné znalosti v danej oblasti a rozumie im. Tieto znalosti sa však obmedzujú na fakty a hlavné idey.	Využíva zručnosti a kľúčové kompetencie pri vykonaní úloh, ktoré sa riadia pravidlami definujúcimi postupy a stratégie, ¹¹ Vyberá a uplatňuje základné metódy, nástroje a materiály.	Preberá čiastočnú zodpovednosť za zlepšovanie svojich pracovných a študijných výsledkov v jednoduchých a konštantných situáciách a v známych homogénnych skupinách.	Vyžaduje vedenie pri vzdelávaní sa.	Písomne a ústne komunikuje na jednoduchú ale podrobnejšiu úroveň Prispôsobuje svoju rolu rôznym sociálnym prostrediam.	Rieši problémy pomocou poskytnutých informácií.

¹¹ http://europa.eu.int/comm/en/policies/2010/doc/jir_council_final.pdf

3	Uplatňuje znalosti z oblasti, ktoré vyžadujú ovládanie postupov, technik, materiálov, nástrojov, zariadení a terminológie, a niečo zo súvisiacej teórie.	Využíva rozsah zručností špecifických pre danú oblasť pri výkone úloh a preukazuje vlastný prístup pre výbere a prispôbovaní metód, nástrojov a materiálov. . Vyhodnocuje rôzne prístupy k úlohám.	Preberá zodpovednosť za dokončenie úloh a preukazuje istú nezávislosť pri práci a štúdiu, v situáciách, ktoré sú vo všeobecnosti stabilné, no niektoré faktory sa menia.	Preberá zodpovednosť za svoje vlastné vzdelávanie sa.	Aktívne sa zúčastňuje podrobnej písomnej a ústnej komunikácie Preberá zodpovednosť za vlastné správanie sa a vnímanie svojej sociálnej roly.	Rieši problémy pomocou dobre známych zdrojov informácií, pričom čiastočne zohľadňuje sociálne otázky.
4	Využíva široký rozsah praktických a teoretických znalostí špecifických pre danú oblasť.	Rozvíja strategické prístupy k úlohám, ktoré vznikajú pri práci alebo pri štúdiu, pri čom uplatňuje špecializované znalosti a využíva odborné zdroje informácií. Vyhodnocuje výsledky z hľadiska použitej stratégie.	Očakávateľné pracovné alebo študijné úlohy zvláda pod vedením , a to aj za prítomnosti mnohých faktorov, ktoré spôsobujú zmeny, a niektoré tieto faktory navzájom súvisia. Podáva návrhy na zlepšenie výsledkov. Dozerá na rutinnú prácu iných a preberá čiastočnú zodpovednosť za odbornú prípravu iných.	Pri vzdelávaní preukazuje samostatnosť.	Aktívne sa zúčastňuje podrobnej písomnej a ústnej komunikácie v neznámych situáciách . Porozumenie svojej sociálnej role využíva na zmenu správania.	Rieši problémy integrovaním informácií z odborných zdrojov, pričom zohľadňuje príslušné sociálne a etické otázky.
5	Využíva široké teoretické a praktické znalosti v zásade zamerané pre danú oblasť je si vedomý obmedzení svojich znalostí.	Rozvíja strategické a kreatívne reakcie pri skúmaní zadaných konkrétnych a abstraktných úloh. Pri riešení úloh preukazuje prenos teoretických a praktických znalostí.	Samostatne riadi projekty, ktoré si vyžadujú riešenie úloh, kde je prítomných mnoho faktorov, z ktorých sú niektoré v súčinnosti a vedú k nepredvídateľným zmenám. Preukazuje kreativnosť pri tvorbe projektov. Riadi ľudí a kontroluje vlastné výkony i výkony iných.	Vyhodnocuje vlastné vzdelávanie sa a identifikuje vzdelávacie potreby nevyhnutné pre svoje ďalšie vzdelávanie.	Kolegom, nadriadeným a klientom vyjadruje myšlienky dobre štruktúrovaným a súvislým spôsobom, pričom používa kvalitatívne i kvantitatívne informácie. Vyjadruje rozsiahly osobný svetonázor, odrážajúci vzťahy voči iným.	Formuluje odpovede na abstraktné a konkrétne problémy. Preukazuje skúsenosti prevádzkovej interakcie v danej oblasti. Robí závery na základe znalostí príslušných sociálnych a etických otázok.

			Školi iných a rozvíja výkonnosť skupiny.			
6	Využíva podrobné teoretické a praktické znalosti v oblasti. Niektoré tieto znalosti sú v popredí oblasti. Ich súčasťou je kritické porozumenie teóriám a princípom..	Preukazuje zvládnutie metód a nástrojov v zložitej a špecializovanej oblasti a preukazuje inovácie pri používaní metód. Navrhuje a obhajuje argumenty na riešenie úloh.	Pri práci a pri štúdiu preukazuje zodpovednosť za riadenie v oblasti administratívy, zdrojov a riadenia skupiny, a to v súvislostiach, ktoré sú neočakávané a vyžadujú riešenie zložitých úloh, na ktoré pôsobí mnoho vzájomne súvisiacich faktorov. Je kreatívny pri tvorbe projektov a iniciatívny v procese riadenia, ktorého súčasťou je školenie iných za účelom rozvíjania výkonnosti skupiny.	Sústavne vyhodnocuje svoje vlastné vzdelávanie sa a identifikuje vzdelávacie potreby.	Komunikuje s odborníkmi i laikmi o ideách, úlohách a riešeniach, pri čom využíva veľký rozsah postupov, vrátane kvalitatívnych a kvantitatívnych informácií. Vyjadruje rozsiahly osobný svetonázor prejavujúci solidaritu voči iným.	Na riešenie problémov zbiera a vyhodnocuje príslušné údaje z oblasti. Preukazuje skúsenosti prevádzkovej interakcie v komplexnom prostredí. Robí závery na základe sociálnych a etických otázok, ktoré vznikajú pri práci a štúdiu.
7	Využíva vysoko špecializované teoretické a praktické znalosti, z ktorých niektoré sú v popredí vývoja v danej oblasti. Tieto znalosti sú základom pre originálny prístup k vývoju alebo uplatňovaniu myšlienok. Preukazuje kritickú znalosť otázok z danej oblasti ako i súvisiacich interdisciplinárnych otázok	Diagnostikuje problémy na základe výskumu integrovaním znalostí z nových alebo interdisciplinárnych oblastí a robí závery na základe neúplných alebo obmedzených informácií. Rozvíja nové zručnosti pri osvoľovaní si nových znalostí a techník. .	Pri práci i pri štúdiu preukazuje vodcovstvo a inovatívnosť, a to v súvislostiach, ktoré sú neznáme, zložené a nepredvídateľné, a ktoré si vyžadujú riešenie úloh, ovplyvnených mnohými vzájomne súvisiacimi faktormi. Hodnotí strategickú výkonnosť skupín.	Preukazuje samostatnosť v procese vlastného vzdelávania a vysokú úroveň porozumenia vzdelávaciemu procesu.	Dokáže podať informácie o výsledkoch a metódach projektu, vrátane zdôvodnenia odborníkom aj laikom, pričom využíva príslušné postupy. Skúma a prehodnocuje sociálne normy a vzťahy a pracuje na ich zmenách.	Rieši problémy integrovaním komplexných zdrojov poznatkov, ktoré môžu byť neucelené, a v nových alebo neznámych súvislostiach. Preukazuje skúsenosti prevádzkovej interakcie pri zvládnutí zmien v zložitom prostredí. Pracuje so sociálnymi, vedeckými a etickými otázkami, ktoré so sebou prináša práca alebo štúdium.
8	Využíva špecializované	Báda, formuluje, navrhuje,	Preukazuje výnimočné	Preukazuje schopnosť	Komunikuje	Kriticky analyzuje, hodnotí

	<p>znalosti pri kritickej analýze, vyhodnocovaní a syntéze nových a komplexných myšlienok, ktoré sú na samom čele vývoja v danej oblasti</p> <p>Rozširuje alebo redefinuje existujúce znalosti a/alebo profesionálnu prax v oblasti alebo na rozhraní medzi oblasťami.</p>	<p>implementuje a prispôsobuje projekty, ktoré vedú k novým znalostiam a postupom.</p>	<p>schopnosti, pokiaľ ide o vedenie, inovácie, samostatnosť v práci a pri štúdiu, v súvislostiach, ktoré sú nové, a ktoré vyžadujú riešenie úloh ovplyvnených mnohými navzájom súvisiacimi faktormi.</p>	<p>sústavného rozvíjania nových myšlienok a vysokú úroveň porozumenia vzdelávaciemu procesu.</p>	<p>s nadriadenými riešenie problémov prostredníctvom kritického dialógu s kolegami a odbornou verejnosťou.</p> <p>Skúma a prehodnocuje sociálne normy a vzťahy a je iniciátorom ich zmien.</p>	<p>a syntetizuje nové a zložité myšlienky a na základe týchto postupov prijíma strategické rozhodnutia.</p> <p>Preukazuje skúsenosti prevádzkovej interakcie so schopnosťou strategického rozhodovania v zložitom prostredí.</p> <p>Aktívne podporuje sociálny a etický pokrok.</p>
--	--	--	--	--	--	---

Úlohou členských štátov, štátnych orgánov, orgánov sektorov a poskytovateľov vzdelávania bude revidovať existujúce kvalifikácie a programy a zabezpečiť, aby sa dali chápať ako kvalifikácie na základe výsledkov vzdelávania, aby sa tak mohlo vytvoriť ich prepojenie na Európsky kvalifikačný rámec. Hore uvedená tabuľka výsledkov vzdelávania je nástrojom, ktorý umožní znalcom a kompetentným orgánom splniť túto úlohu. Špecifické kvalifikácie môže súvisieť najmä s jedným typom výsledku vzdelávania s menším dôrazom na iné výsledky. Je nepravdepodobné, že by niektorá kvalifikácia vyhovovala typom výsledkov vzdelávania na rôznych úrovniach. Niektorá kvalifikácia vydaná na úrovni štátu a sektora, môže ľahko pokrývať viac než jednu úroveň Európskeho kvalifikačného rámca. Preto tabuľka 1 ponúka možnosť „najlepšej zhody“ kvalifikácií na úrovni štátu a sektora s príslušnou úrovňou a nemá sa vykladať ako definícia presnej sústavy výsledkov pre každú jednotlivú úroveň.

Pri definovaní štyroch vyšších úrovní Európskeho kvalifikačného rámca sa v značnej miere využili „dublinské deskriptory“, ktoré boli prijaté v rámci bolonského procesu na koordináciu v oblasti vysokoškolského vzdelávania. Ak sme dublinské deskriptory zmenili a doplnili tak, aby z toho vznikli deskriptory pre Európsky kvalifikačný rámec, urobili sme to preto, aby sme (i) dosiahli konzistentnosť s deskriptormi na nižších úrovniach, (ii) zabezpečili dodržanie zamerania Európskeho kvalifikačného rámca na výsledky vzdelávania a (iii) zahrnuli výsledky vzdelávania systému vzdelávania a odbornej prípravy na vyšších úrovniach. V prílohe 3 uvádzame presah dublinských deskriptorov s deskriptormi Európskeho kvalifikačného rámca.

5.3 Podporné a vysvetľujúce informácie pre každú úroveň Európskeho kvalifikačného rámca

Každý členský štát bude zodpovedný za vyvinutie podporných a vysvetľujúcich informácií k Európskemu kvalifikačnému rámcu, týkajúcich sa vstupov a systémov. V tejto fáze však môže byť užitočné a prínosné pre znalcov, ktorí používajú deskriptory úrovní uvedené v tabuľke 1, mať isté príklady vysvetľujúcich informácií o jednotlivých úrovniach Európskeho kvalifikačného rámca, najmä na účely procesu konzultácií a možného zavádzania Európskeho kvalifikačného rámca, ako je to tu uvedené. Na tento účel sme pripravili sériu príkladov súvisiacich s jednotlivými úrovňami (tabuľka 2), ktoré sa priamejšie vzťahujú ku kvalifikačnému procesu, no nie sú súčasťou samotných referenčných úrovní. Preto odporúčame spolu s podpornými a vysvetľujúcimi informáciami uvedenými v tabuľke 2 čítať aj tabuľku 1.

V tabuľke 2 sú informácie o rôznych aspektoch kvalifikačných systémov, ktoré nesúvisia priamo s výsledkami vzdelávania, ako je poskytnutie programu a postup v zamestnaní a vzdelanie, ktoré za normálnych okolností súvisí s danou úrovňou kvalifikácie. Rôznorodosť praxe v Európe a jednotlivých sektoroch zjavne znemožňuje prijímať definitívne závery o takýchto aspektoch kvalifikačných systémov. Tieto informácie je potrebné považovať za zovšeobecnené a orientačné a preto ich v každej konkrétnej situácii treba používať opatrne.

V tabuľke 2 sa odráža tá skutočnosť, že systémy založené na vstupoch a systémy založené na výstupoch dnes existujú súbežne. Nakoľko prístup založený na výstupoch poskytuje lepší základ pre metarámec, je potrebné definovať vzájomný vzťah týchto prístupov. Aktuálna verzia tabuľky bola napísaná vo všeobecných a orientačných termínoch, pri čom sa použili príklady. Pri zavádzaní Európskeho kvalifikačného rámca bude potrebné, aby jednotlivé krajiny túto tabuľku zmenili podľa svojich špecifických potrieb.

Tabuľka 2 Podporné informácie o jednotlivých úrovniach Európskeho kvalifikačného rámca

Úroveň	Podporné informácie, ktoré sú typické a orientačné pre kvalifikáciu na každej úrovni
1	<p>Súvislosti vzdelávania sú jednoduché a stabilné a pozornosť sa zameriava na všeobecné zvládnutie základných schopností.</p> <p>Vzdelanie sa za normálnych okolností získa počas povinnej školskej dochádzky. Toto vzdelanie prispieva ku všeobecnému vzdelaniu, no dosahuje sa aj pomocou programov vzdelávania dospelých (vrátane osvety dospelých) a neformálnych a informálnych príležitostí na vzdelávanie.</p> <p>Pri formálnom vyučovaní získavajú mladí ľudia znalosti a zručnosti v prostredí s metódami priameho vyučovania. Vzdelávanie prebieha obyčajne v škole, v inštitúcii VŠ vzdelávania, vo vzdelávacom stredisku, pri mimoškolských vzdelávacích činnostiach alebo v podnikoch. Obsah vzdelávania je často dobre stanovený a regulovaný. Rozvoj základných schopností je však úzko spojený aj s informálnym vzdelávaním na pracoviskách a v spoločenstvách.</p> <p>Regulačné orgány v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy prevádzkujú v súvislosti s formálnou kvalifikáciou na úrovni 1 systémy zabezpečovania kvality.</p> <p>Dosiahnutie kvalifikácie na úrovni 1 vedie k ďalším príležitostiam na vzdelávanie a k prístupu k nekvalifikovanému zamestnaniu, ktorého súčasťou môže byť ďalšia odborná príprava. Táto úroveň je často</p>

	úvodnou fázou celoživotnej dráhy nekvalifikovaných osôb.
2	<p>Súvislosti vzdelávania sú stabilné a pozornosť sa venuje základným zručnostiam (vrátane kľúčových kompetencií¹²)</p> <p>Na tejto úrovni sa vzdelanie formálne získa počas povinného vzdelávania. Jeho súčasťou môže byť uvedenie do práce. Vzdelávanie prebieha obyčajne v škole, v inštitúcii VŠ vzdelávania, vo vzdelávacom stredisku alebo v podnikoch. Toto vzdelanie sa môže dosiahnuť aj neformálnymi spôsobmi pri vzdelávaní na pracovisku alebo pri osvetovej činnosti v obciach.</p> <p>Formálne sa znalosti a schopnosti získavajú v prostredí s metódami priameho vyučovania a vedenia. Obsah vzdelávania je zabezpečený a regulovaný, Rozvoj základných zručností je však často úzko spojený aj s neformálnym vzdelávaním na pracoviskách a v spoločnostiach.</p> <p>Orgány v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy určujú v súvislosti s formálnou kvalifikáciou na úrovni 2 systémy zabezpečovania kvality.</p> <p>Dosiahnutie kvalifikácie na úrovni 2 poskytuje možnosť vstupu do programov zameraných na získanie kvalifikácie a prístupu k nekvalifikovanému zamestnaniu, ktorého súčasťou môže byť ďalšia odborná príprava. Táto úroveň môže byť vstupom na celoživotnú dráhu.</p>
3	<p>Súvislosti vzdelávania zamerané na rozvoj a preukázanie kompetencií na tejto úrovni sú obyčajne stabilné, no niektoré faktory sa z času na čas menia, čím vzniká priestor na profesionálne vyjadrenie pri zlepšovaní metód. Osoby s touto úrovňou kvalifikácie budú obyčajne mať isté skúsenosti v oblasti, v ktorej pracujú alebo ktorú študujú.</p> <p>Úroveň 3 zodpovedá formálnemu vzdelávaniu na vyšších stredných školách alebo vzdelávaniu dospelých (vrátane osvetovej činnosti dospelých a odbornej prípravy pre trh práce) na školách, v školiaciach strediskách alebo na pracoviskách. Vyjadruje aj neformálne vzdelanie popri práci. Za normálnych okolností sa táto úroveň spája s časťou vzdelávania na vyšších stredných školách alebo so základnou odbornou prípravou. Tieto kvalifikácie na úrovni 3 sa uznávajú ako všeobecné vzdelanie a zručnosti vhodné pre mnohé pracovné miesta.</p> <p>Formálne učebné programy sú charakterizované priamym učením a priamou prípravou. Obsah vzdelávania je dobre stanovený a regulovaný, Neformálne vzdelanie poskytujú programy na pracovisku a v komunitách.</p> <p>Regulačné orgány v oblasti vzdelávania a regulačné orgány sektorov určujú v súvislosti s kvalifikáciou na úrovni 3 systémy zabezpečovania kvality.</p> <p>Kvalifikácia na úrovni 3 typicky umožňuje prístup k práci vyžadujúcej čiastočnú zručnosť, k ďalšej odbornej príprave, a prístup k vysokoškolskému vzdelávaniu. Táto úroveň môže byť kľúčovou fázou celoživotného vzdelávania.</p>
4	<p>Súvislosti pre rozvoj a preukázanie kompetencií na tejto úrovni sú obyčajne predvídateľné. Pôsobí tu mnoho faktorov, ktoré môžu spôsobiť zmenu súvislosti vzdelávania. Niektoré z nich navzájom súvisia. Osoba na tejto úrovni kvalifikácie bude mať obyčajne skúsenosti s prácou alebo štúdiom v danej oblasti.</p> <p>Úroveň 4 vyjadruje dokončenie vyššieho stredného vzdelania a istú formálnu odbornú prípravu po povinnej školskej dochádzke alebo vzdelávanie dospelých vrátane odbornej prípravy a osvetu dospelých. Odohráva sa v mnohých inštitúciách a môže nadobudnúť aj formu neformálneho vzdelávania pri práci. Kvalifikácie na úrovni 4 sa používajú aj ako vstup k vysokoškolskému vzdelávaniu.</p> <p>Hlavnou charakteristikou učebného programu je príprava. Obsah formálnych učebných programov je dobre definovaný a regulovaný zo strany kompetentných orgánov v danej oblasti.</p> <p>Zabezpečovanie kvality na úrovni 4 je do značnej miery určený odbornou kontrolou, založenou na dohodách medzi inštitúciami v príslušnom sektore.</p>

¹² http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/doc/jir_council_final.pdf

	<p>Osoby s touto úrovňou kvalifikácie majú typicky otvorenú cestu k ďalšiemu vzdelávaniu (niekedy vrátane vysokoškolského vzdelávania) a ku kvalifikovanej práci. Táto úroveň kvalifikácie podporuje ďalšiu špecializovanú odbornú prípravu pre tých, ktorí chcú postúpiť v zamestnaní. Kvalifikácia na úrovni 4 poskytuje aj prístup ku kvalifikovanej práci, ktorú možno vykonávať nezávisle. Jej súčasťou sú povinnosti dozoru a koordinácie.</p>
5	<p>Typická učebná situácia na tejto úrovni vyžaduje riešenie úloh vo vopred určenom učebnom procese. Prítomných je mnoho faktorov. Niektoré z nich spolu súvisia a preto sa menia, a to v súvislostiach, ktoré niekedy nemožno predvídať. Vzdelávanie je založené na skúsenostiach v danej oblasti, ktorá je často špecializovaná.</p> <p>Kvalifikácia na úrovni 5 typicky nasleduje po dokončení učebného programu po stredoškolskom vzdelaní, ako je učňovská škola, po ktorej nasleduje prax v súvisiacom odbore. Túto kvalifikáciu často dosahujú vysokopostavení technici a manažéri. Táto kvalifikácia často premostuje vzdelávanie a odbornú prípravu na druhom a treťom stupni. Kvalifikácie na základe vysokoškolského vzdelania na tejto úrovni súvisia s „krátkym cyklom“ (v rámci prvého cyklu) kvalifikácií v rámci, ktorý sa vyvinul v bolonskom procese. Často ho podporujú učebnice pre pokročilých.</p> <p>Vzdelanie na tejto úrovni si vyžaduje istú nezávislosť od učiteľa. Typicky sa dosahuje prípravou v dobre zavedených postupoch s dobre definovanými znalosťami.</p> <p>Zabezpečovanie kvality sa do značnej miery určuje na základe odborného vyhodnotenia spolu s inštitucionálnymi procedurálnymi požiadavkami.</p> <p>Dosiahnutie kvalifikácie na úrovni 5 poskytuje prístup k programom vysokoškolského vzdelávania na úrovni 6 (často s istou výnimkou pokiaľ ide o kredity), k vysoko kvalifikovanej práci alebo k postupu v kariére na základe zlepšeného uznania pracovných schopností. Okrem toho tieto kvalifikácie poskytujú priamy prístup na miesta, vyžadujúce riadiace povinnosti.</p>
6	<p>Na úrovni 6 sú situácie pri vzdelávaní obvyčajne nestabilné a vyžadujú si v procese učenia riešenie zložitých problémov. Existuje mnoho spolupôsobiacich faktorov, čo vedie k nepredvídateľným zmenám súvislosti. Vzdelávanie je často vysoko špecializované.</p> <p>Vzdelávanie pre kvalifikácie na úrovni 6 obvyčajne prebieha v inštitúciách vysokoškolského vzdelávania. Aj pracoviská však poskytujú dostatočne náročné súvislosti a orgány sektora a profesijné orgány ponúkajú uznanie vzdelania získaného takýmto spôsobom. Vzdelávanie na úrovni 6 buduje na všeobecnom vzdelaní druhého stupňa. Podporujú ho špecializované učebnice, no typicky sú tu aj isté aspekty, ktoré sú v popredí príslušného študijného odboru. Tieto kvalifikácie dosahujú osoby, ktoré pracujú ako profesionáli na základe znalostí alebo na riadiacich profesijných pozíciách.</p> <p>Kvalifikácie na úrovni 6 súvisia s prvým cyklom kvalifikácií vysokoškolského vzdelávania v rámci, ktorý sa vyvinul v bolonskom procese.</p> <p>Vzdelávanie vedú obvyčajne odborníci, a to buď priamym vyučovaním alebo praktickou prípravou. Študenti môžu do istej miery kontrolovať formálny obsah a použité metódy, no očakáva sa, že preukážu nezávislosť výskumu a reagovania na úlohy.</p> <p>Zabezpečovanie kvality sa do značnej miery určuje na základe odborného vyhodnotenia spolu s inštitucionálnymi procedurálnymi požiadavkami, obvyčajne s kontrolou tretích strán.</p> <p>Kvalifikácie na úrovni 6 poskytujú prístup k profesijným pracovným príležitostiam. Často sú vstupnou kvalifikáciou pre kariéru v odbornej a riadiacej práci. Okrem toho kvalifikácie na úrovni 6 poskytujú prístup k ďalšiemu vysokoškolskému vzdelávaniu.</p>
7	<p>Typická situácia pri vzdelávaní je neznáma a vyžaduje si riešenie úloh, pri ktorých pôsobí veľa súvisiacich faktorov, z ktorých nie všetky môžu byť jednotlivcovi zrejmé. Mnoho faktorov sa mení, následkom čoho je súvislosť pri vzdelávaní zložitá a nepredvídateľná. Vzdelávanie je často vysoko špecializované.</p> <p>Formálne štúdium pre kvalifikácie na úrovni 7 sa obvyčajne uskutočňuje v špecializovaných inštitúciách vysokoškolského vzdelávania, a jeho súčasťou sú znalosti a porozumenie, ktoré z týchto znalostí vychádza a rozširuje alebo zlepšuje to, čo typicky súvisí s úrovňou 6. Orgány sektora a profesijné orgány ponúkajú uznanie vzdelania získaného na tejto úrovni pri práci. Tieto kvalifikácie dosahujú vyšší odborníci a manažéri.</p>

	<p>Kvalifikácie na úrovni 7 súvisia s druhým cyklom kvalifikácií vysokoškolského vzdelávania v rámci, ktorý sa vyvinul v Bolonskom procese.</p> <p>Vzdelávanie často súvisí s nezávislou prácou s inými ľuďmi na tej istej alebo vyššej úrovni. Je tu istý priestor na rozvoj práce alebo vzdelávania podľa vlastného záujmu. Za normálnych okolností sa očakáva isté usmerňovanie iných osôb, pracujúcich v danej oblasti na vysokej úrovni.</p> <p>Zabezpečovanie kvality na tejto úrovni sa do značnej miery určuje na základe odborného vyhodnotenia rovnako postavených kolegov spolu s inštitucionálnymi procedurálnymi požiadavkami.</p> <p>Kvalifikácie na úrovni 7 ponúkajú prístup k práci a ku kariérnemu postupu v špecializovanej oblasti alebo v oblasti, ktorá s ňou úzko súvisí. Existuje aj otvorený prístup k ďalšiemu špecializovanému vysokoškolskému vzdelávaniu.</p>
8	<p>Situácie vo vzdelávaní pre kvalifikácie na úrovni 8 sú nové a vyžadujú riešenie úloh, na ktorých sa zúčastňuje mnoho navzájom súvisiacich faktorov, z ktorých niektoré sa menia a nie sú jednotlivci zrejme a preto ich nemožno predvídať, v dôsledku čoho je súvislosť zložitá a nepredvídateľná. Vzdelávanie sa uskutočňuje vo vysoko špecializovanej oblasti.</p> <p>Štúdium pre tieto kvalifikácie sa často uskutočňuje v špecializovaných inštitúciách vysokoškolského vzdelávania. Študenti, ktorí dosiahli kvalifikáciu na úrovni 8, preukázali systematické chápanie odboru štúdia a majstrovskú úroveň schopností a výskumných metód súvisiacich s touto oblasťou.</p> <p>Kvalifikácie na úrovni 8 súvisia s tretím cyklom kvalifikácií vysokoškolského vzdelávania v rámci, ktorý sa vyvinul v Bolonskom procese.</p> <p>Vzdelávanie na tejto úrovni väčšinou nezávisí od formálnych učebných programov. Uskutočňuje sa formou iniciatívnych podujatí, ktoré riadia špičkoví odborníci. Osoby pracujúce na tejto úrovni budú často viesť iných k vysokej úrovni odbornosti.</p> <p>Zabezpečovanie kvality sa do značnej miery určuje na základe odborného vyhodnotenia kolegov na rovnakej úrovni spolu s inštitucionálnymi procedurálnymi požiadavkami.</p> <p>Kvalifikácie na úrovni 8 ponúkajú prístup k práci v špecializovaných oblastiach a kariérny postup pre tých, ktorí sú zamestnaní na miestach, vyžadujúcich schopnosti, vedeckú prácu a vodcovstvo.</p>

5.4 Prehľadové indikátory referenčných úrovní

Jadrom možného Európskeho kvalifikačného rámca bude osem úrovní s deskriptormi, ktoré sa zameriavajú na výsledky vzdelávania. Tieto úrovne sú referenčnými bodmi, ktoré budú prevoditeľným nástrojom medzi rôznymi systémami na úrovni štátu a sektora. Niektorí používatelia však nepotrebujú podrobný opis celej tabuľky výsledkov vzdelávania. Na podporu týchto používateľov sme vyvinuli prehľadové indikátory významu každej úrovne Európskeho kvalifikačného rámca (príloha 2). Tento jednoduchý prehľad úrovní kvalifikácie nedosahuje takú presnosť ako súbor výsledkov vzdelávania uvedený v tabuľke 1, no má tú výhodu, že je to stručný, zovšeobecnený opis každej úrovne, ktorý poskytne užitočný nástroj na rýchlu orientáciu. Tieto zjednodušené indikátory úrovní nepovažujeme za súčasť Európskeho kvalifikačného rámca, ale sú usmernením pre deskriptory výsledkov vzdelávania pre tri typy kompetencií.

5.5 Ako používať tabuľky

Deskriptory použité v tejto kapitole ponúkajú širokú podporu rôznym používateľom, ktorí hľadajú referenčné body v možnom Európskom kvalifikačnom rámci. Každý nástroj má inú rolu podľa toho, aký druh podpory ponúka: Napríklad:

- *Tabuľka výsledkov vzdelávania* (tabuľka 1) je základom Európskeho kvalifikačného rámca ako je tu opísaný. Poskytuje odborníkom pre kvalifikácie nástroj na podrobné preskúmanie predpisov na úrovni štátu a sektora a na prijímanie záverov o zhode s príslušnou úrovňou Európskeho kvalifikačného rámca.
- *Podporné a vysvetľujúce informácie* (tabuľka 2) poskytuje iný druh informácií pre ľudí, ktorí chcú získať všeobecný pohľad na spôsob, ako existujúce kvalifikačné procesy súvisia s jednotlivými úrovňami Európskeho kvalifikačného rámca a na možné prepojenia medzi rôznymi aspektmi kvalifikačných systémov v rôznych krajinách. Tieto údaje nesúvisia s výsledkami vzdelávania. Sú síce uvedené po jednotlivých úrovniach, no neobsahujú definitívne prepojenie na každú úroveň Európskeho kvalifikačného rámca. Na účely konzultácií a implementácie však môže byť táto tabuľka užitočná pre širší okruh občanov, ktorí používajú kvalifikácie z rôznych krajín, vrátane študentov, kariérnych poradcov, zamestnávateľov, sociálnych partnerov a poskytovateľov vzdelávania.
- Stručné *indikátory úrovni* (uvedené v prílohe 2) sú určené pre tých, ktorí chcú získať prehľad o ôsmich úrovniach kvalifikácie, ktoré sú navrhnuté pre Európsky kvalifikačný rámec, vrátane zamestnávateľov, sociálnych partnerov a poskytovateľov vzdelávania.

6. EURÓPSKY KVALIFIKAČNÝ RÁMEC AKO RÁMEC PRE SPOLUPRÁCU. SPOLOČNÉ ZÁSADY

Úspech Európskeho kvalifikačného rámca závisí od schopnosti podporovať dobrovoľnú a aktívnu spoluprácu strán, zainteresovaných vo vzdelávaní, odbornej príprave a učení sa na všetkých príslušných úrovniach. Nakoľko spoločne používané deskriptory úrovni tu budú hrať kľúčovú rolu, táto spolupráca sa musí tiež opierať o spoločné zásady a postupy. Je to v súlade so spoločnou strednodobou správou Európskej rady a Komisie (z februára 2004) o následných krokoch prvkov vzdelávania a odbornej prípravy lisabonského procesu. Uvádza sa tu:

„... vytvorenie spoločných európskych referenčných bodov a zásad môže užitočne dopĺňať národné politiky. Takéto spoločné referenčné body a zásady síce nie sú pre členské štáty záväzné, no prispievajú k rozvoju vzájomnej dôvery medzi kľúčovými zúčastnenými stranami a podporujú reformu. (...) Tieto zásady je potrebné rozvíjať prednostne a je potrebné ich implementovať na úrovni štátu, berúc do úvahy situáciu v tomto štáte a rešpektujúc kompetencie členských štátov.“

Spoločné zásady a postupy možno vyvinúť v mnohých oblastiach, no osobitná pozornosť by sa mala venovať zabezpečovaniu kvality, uznávaniu neformálneho a informálneho vzdelávania, poradenstvu a podpore kľúčových kompetencií. Na európskej úrovni sa v týchto štyroch oblastiach vykonali významné kroky. V nasledujúcich odsekoch uvádzame, ako možno tento pokrok prepojiť a integrovať do Európskeho kvalifikačného rámca..

6.1 Zabezpečovanie kvality

Zabezpečovanie kvality je dôležitou stránkou navrhovaného Európskeho kvalifikačného rámca. Podmienkou spolupráce zúčastnených strán na rôznych úrovniach je ich ochota pridržovať sa súboru spoločných zásad. Táto kapitola vychádza zo skúseností z odborného vzdelávania a prípravy ako aj z vysokoškolského vzdelávania. Uvádza sa tu obmedzený počet zásad zabezpečovania kvality, ktoré by sa mohli stať neoddeliteľnou súčasťou Európskeho kvalifikačného rámca.

Systémy zabezpečovania kvality sa budujú na úrovni štátu, aby sa zabezpečilo zlepšenie vzdelávania a odbornej prípravy a zvýšenie zodpovednosti v tejto oblasti. Účelom rastúcej efektívnosti a transparentnosti poskytovania na všetkých úrovniach je teda podpora vzájomnej dôvery, uznávania a mobility v krajine i medzi krajinami. Zabezpečovanie kvality sa týka poskytovania a výsledkov vzdelávania. Je potrebné poznamenať, že zabezpečovanie kvality nie je zárukou zlepšenia kvality. Za kvalitu sú zodpovední poskytovatelia vzdelávania a odbornej prípravy. Zabezpečovanie kvality však poskytuje týmto poskytovateľom dôležitú podporu.

Členské štáty, inštitúcie a významní zainteresovaní aktéri zostávajú plne zodpovední za definovanie koncepcií, systémov a postupov zabezpečovania kvality. Tieto koncepcie, systémy a postupy sa líšia podľa spoločenskej štruktúry, špecifických súvislostí a inštitucionálneho prostredia. Vzhľadom na rôznorodosť a zložitosť postupov zabezpečovania kvality vrámci členských štátov i na úrovni spolupráce členských štátov je potrebné zlepšiť transparentnosť a dôslednosť koncepcie i reálneho napredovania v tejto oblasti.

Toto by sa dalo dosiahnuť pomocou spoločných európskych zásad, ktoré by odrážali spoločné chápanie spoľahlivých prístupov zabezpečovania kvality. Tieto zásady by pomáhali osobám zodpovedným za vytváranie koncepcií ako aj tým, ktorí ich realizujú lepšie porozumieť fungovaniu existujúcich modelov zabezpečovania kvality, identifikovať oblasti, ktoré možno zlepšiť a prijímať rozhodnutia na základe spoločných referenčných bodov.

V rámci Európskeho kvalifikačného rámca by sa na európskej úrovni mohli dohodnúť určité spoločné zásady zabezpečovania kvality, pričom by sa mohlo vychádzať zo

Spoločného rámca zabezpečovania kvality odborného vzdelávania a prípravy¹³ a zo Štandardov a usmernení pre zabezpečovanie kvality vysokoškolského vzdelávania¹⁴.

Spoločné zásady zabezpečovania kvality vzdelávania a odbornej prípravy

- Zabezpečovanie kvality je potrebné na zabezpečenie zodpovednosti a zlepšovania vzdelávania a odbornej prípravy.
- Konceptie a postupy zabezpečovania kvality by mali pokrývať všetky úrovne systémov vzdelávania a odbornej prípravy.
- Zabezpečovanie kvality by malo byť neoddeliteľnou súčasťou vnútorného riadenia inštitúcií vzdelávania a odbornej prípravy.
- Súčasťou zabezpečovania kvality má byť pravidelná evaluácia inštitúcií alebo študijných programov zo strany externých monitorovacích orgánov alebo agentúr.
- Aj samotné externé monitorovacie orgány a agentúry by mali podliehať pravidelnej kontrole.
- Zabezpečovanie kvality by malo zahŕňať stránku kontextu, vstupu, procesu a výstupu, s dôrazom na výstupy a výsledky vzdelávania.
- Systémy zabezpečovania kvality majú zahŕňať:
  - Jasnú a merateľnú cieľ a štandard
  - Usmernenia pre implementáciu, vrátane zapojenia zainteresovaných aktérov.
  - Primerané zdroje.
  - Konzistentné metódy evaluácie, spájajúce sebahodnotenie s externou kontrolou.
  - Mechanizmy spätnej väzby a postupy zlepšovania.
  - Ľahko dostupné výsledky evaluácie.
- Iniciatívy v oblasti zabezpečovania kvality na medzinárodnej, národnej a regionálnej úrovni by sa mali koordinovať tak, aby sa zabezpečil prehľad, spojitosť, synergia a systémová analýza.

---

¹³ Kodanský proces, december 2002

¹⁴ Bolonský proces, komuniké ministrov, Bergen, 19. – 20. mája 2005

- Zabezpečovanie kvality by malo byť procesom spolupráce naprieč všetkými úrovňami, vrátane všetkých významných zainteresovaných aktérov, v rámci krajín i celej Európy.
- Usmernenia v oblasti zabezpečovania kvality na európskej úrovni môžu poskytovať referenčné body pre evaluácie a vzájomné odovzdávanie skúseností.

6.2 Uznávanie neformálneho a informálneho vzdelávania

Väčšina európskych krajín prechádza procesom vyvíjania a implementácie metód a systémov uznávania neformálneho a informálneho vzdelávania. Toto umožňuje jednotlivcovi získať kvalifikáciu na základe vzdelávania mimo formálneho vzdelávania a odbornej prípravy, čo dôležitým spôsobom prispieva k cieľu celoživotného vzdelávania.

Rada (pre vzdelávanie) už prijala (v máji 2004) vo svojich záveroch súbor spoločných európskych zásad identifikácie a uznávania neformálneho a informálneho vzdelávania. V týchto záveroch sa vyjadruje potreba stimulovať zvyšujúcu sa výmenu skúseností¹⁵ za účelom posilnenia zlučiteľnosti medzi systémami a zlepšenie celkovej kvality a dôveryhodnosti, čím sa reaguje na experimentálny charakter mnohých prístupov k uznávaniu.

Tieto zásady sú bezprostredne významné pre Európsky kvalifikačný rámec a môžu usmerňovať spoluprácu medzi zainteresovanými aktérmi na rôznych úrovniach. Tieto zásady pokrývajú štyri hlavné aspekty, ktoré sa považujú za obzvlášť významné:

- *Individuálne nároky.* Identifikácia a uznávanie neformálneho a informálneho vzdelávania má byť v princípe otázkou dobrovoľného rozhodnutia jednotlivca. Je potrebné, aby všetci jednotlivci mali rovnaký prístup a aby sa s nimi zaobchádzalo spravodlivo. Súkromie a práva jednotlivca musia byť rešpektované.
- *Povinnosti zainteresovaných aktérov.* Je potrebné, aby zainteresovaní aktéri v súlade so svojimi právami, povinnosťami a kompetenciami vybudovali systémy a prístupy k identifikácii a uznávaniu neformálneho a informálneho vzdelávania. Tieto by mali obsahovať primerané mechanizmy zabezpečovania kvality. Zainteresovaní aktéri by mali jednotlivcom poskytovať vedenie, poradenstvo a informácie o týchto systémoch a prístupoch.
- *Istota a dôvera.* Procesy, postupy a kritériá identifikácie a uznávania neformálneho a informálneho vzdelávania musia byť spravodlivé, transparentné a podporené mechanizmami zabezpečovania kvality.

---

¹⁵ Túto výmenu skúseností bude tiež podporovať Európsky katalóg neformálneho a informálneho vzdelávania. Pilotná verzia tohto katalógu je k dispozícii na stránke <http://www.ecotec.com/europeaninventory2004/>

- *Dôveryhodnosť a legitímnosť.* Systémy a prístupy použité pri identifikácii a uznávaní neformálneho a neformálneho vzdelávania by mali rešpektovať legitímne záujmy a mali by zabezpečiť vyváženú účasť významných zainteresovaných aktérov. Postupy hodnotenia by mali byť nestranné a mali by byť zavedené mechanizmy vylučujúce konflikt záujmov. Okrem toho by mala byť zabezpečená profesionálna kvalifikácia osôb, ktoré budú toto hodnotenie vykonávať.

Nakoľko sú tieto zásady formulované na všeobecnej úrovni, poskytujú dôležité usmernenia pre budúci rozvoj európskych metód a systémov uznávania.

6.3 Poradenstvo

V oblasti poradenstva sa na európskej úrovni dosiahol značný pokrok. Od roku 2002 sa dosiahli nasledujúce výsledky:

- Bola vytvorená sústava referenčných bodov na zabezpečovanie kvality systémov celoživotného poradenstva.
- Bolo prijaté rozhodnutie Rady o celoživotnom poradenstve (v roku 2004).
- Bola uverejnená príručka o koncepcii celoživotného poradenstva pre osoby zodpovedné za vytváranie koncepcií (v roku 2005).

V spoločnej správe Rady a Komisie Európskej rady „Vzdelávanie a odborná príprava 2010“ sa odporúča vytvorenie spoločných európskych cieľov a zásad poradenstva na podporu rozvoja národnej koncepcie. Tieto zásady sa majú stať neoddeliteľnou súčasťou Európskeho kvalifikačného rámca a majú podporovať kontrolu zo strany partnerov, ako aj rozvoj služieb poradenstva na európskej, národnej, regionálnej a miestnej úrovni.

6.4 Kľúčové kompetencie

Práce na kľúčových kompetenciách, ktoré sa začali v rámci pracovného programu „Vzdelávanie a odborná príprava 2010“ sú pre Európsky kvalifikačný rámec významné. V Spoločnej strednodobej správe Komisie a Rady sa odporúča, aby sa na týchto prácach pokračovalo na základe sústavy spoločných zásad a referenčných bodov. Menovaná pracovná skupina identifikovala na základe odporúčaní Komisie 8 rôznych kľúčových kompetencií:

komunikovanie v materinskom jazyku, komunikovanie v inom jazyku, základné kompetencie v oblasti matematiky, vedy a technológie, digitálna zručnosť, schopnosť učiť sa, interpersonálne a občianske kompetencie, podnikateľstvo a

kultúra prejavu.

Tieto kompetencie je potrebné získať do konca povinného vzdelávania a odbornej prípravy a je potrebné ich udržiavať počas celoživotného vzdelávania. Tieto kľúčové kompetencie boli čiastočne integrované do spoločných referenčných úrovní a deskriptorov Európskeho kvalifikačného rámca. Toto sa vzťahuje najmä na nasledujúce oblasti, ktoré boli zahrnuté do kategórie „osobné a profesionálne kompetencie“: schopnosť učiť sa, interpersonálne a občianske zručnosti, podnikateľstvo a kultúra prejavu. Ostatné kľúčové kompetencie, napríklad jazykové zručnosti, digitálne zručnosti, zručnosti v oblasti matematiky, vedy a technológie, sú v istej miere podrobnejšie definované v národných a sektorových rámcoch.

Vytvorenie Európskeho kvalifikačného rámca, a najmä spoločných referenčných úrovní a deskriptorov, ilustruje, akú dôležitú rolu hrajú hore uvedené kľúčové kompetencie na všetkých úrovniach a vo všetkých oblastiach učenia sa pre celé spektrum kvalifikácií.

Odporúčanie Rady o kľúčových kompetenciách, plánované na rok 2006, poskytne príležitosť stanoviť jasné prepojenie a synergiu s Európskym kvalifikačným rámcom.

7. NÁSTROJE NA PODPORU ŠTUDENTOV* (v zmysle „učiaci sa“ vo všetkých formách a úrovniach vzdelávania)

Je potrebné, aby Európsky kvalifikačný rámec mal priamy význam pre samotných občanov a pre ich úsilie o celoživotné vzdelávanie. Toto sa čiastočne dosiahne zavedením spoločných referenčných bodov, čím sa uľahčí plánovanie trajektórií celoživotného vzdelávania pre študentov a zamestnancov. Okrem toho je potrebné vytvoriť pevné prepojenia medzi Európskym kvalifikačným rámcom a mechanizmami prenosu a akumulovania kreditov, rámcom transparentnosti kvalifikácií Europass a databázou príležitostí na vzdelávanie Ploteus.

7.1 Integrovaný systém prenosu a kumulovania kreditov pre celoživotné vzdelávanie – hlavné zásady

Priorita celoživotného vzdelávania a potreba stimulovať prenos kvalifikácií cez inštitucionálne, systémové a národné hranice podčiarkuje potrebu jedného integrovaného európskeho systému prenosu a akumulovania kreditov pre celoživotné vzdelávanie. Zavedenie ôsmich úrovní Európskeho kvalifikačného rámca by uľahčilo vytvorenie a implementáciu tohto systému. Na základe skúseností z vysokoškolského vzdelávania (ECTS) a odborného vzdelávania a prípravy (ECVET) možno založiť systém prenosu a akumulovania kreditov pre celoživotné vzdelávanie na základe nasledujúcich hlavných zásad:

- Musí byť zavádzaný na báze dobrovoľnosti.
- Musí byť dostatočne jednoduchý a funkčný na to, aby mal praktický význam pre jednotlivcov, poskytovateľov vzdelávania a odbornej prípravy, orgány pre uznávanie kvalifikácií a iné príslušné orgány¹⁶.
- Musí stavať na dohodnutej sústave transparentných zásad, dohovorov a postupov, a musí podporovať vzájomnú dôveru medzi skupinami zainteresovaných aktérov.
- Musí stavať na výsledkoch vzdelávania, získaných počas vzdelávacieho procesu vo formálnom, neformálnom a informálnom vzdelávaní.
- Musí byť dostatočne flexibilný na to, aby pokryl rôznorodosť vzdelávania a odbornej prípravy počas celoživotného vzdelávania (počiatočné a ďalšie vzdelávanie a odborná príprava vo formálnych systémoch, ako i učenie sa v neformálnom a informálnom vzdelávaní).
- Musí umožňovať opis kvalifikácií (a jednotiek, na ktoré možno tieto kvalifikácie ďalej deliť) v termínoch znalostí, zručností a kompetencií. Na národnej úrovni by sa malo zabezpečiť prepojenie vzdelávacích jednotiek, pre ktoré sa majú akumulovať kredity, s jednotlivými úrovňami Európskeho kvalifikačného rámca.
- Musí uľahčiť to, aby si jednotlivec mohol nechať posúdiť a uznať svoje znalosti, zručnosti a kompetencie vtedy, keď to potrebuje a vo forme jednotiek, po primeranom posúdení.
- Musí umožňovať akumuláciu jednotiek.
- Musí umožňovať prenos jednotiek.
- Musí vytvoriť systém pridelovania kreditových bodov pre úplné kvalifikácie i pre jednotky, do ktorých boli tieto kvalifikácie rozdelené.
- Musí umožňovať rôzne metódy posudzovania výsledkov vzdelávania.

7.2 Europass

V januári 2005 bol zavedený rámec pre Europass. V tomto rámci sú spojené všetky európske dokumenty podporujúce transparentnosť kvalifikácií. Tento prístup zohľadňujúci celé portfólio dokumentov umožňuje jednotlivým občanom predložiť jednoduchým, jasným a flexibilným spôsobom svoje výsledky vzdelávania vzdelávacím

---

¹⁶ Tento systém nemožno použiť na zavedenie smernice o uznávaní odborných kvalifikácií v oblasti regulovaných povolání.

inštitúciám, zamestnávateľom a iným. Dva dokumenty, Europass životopis a Europass jazykové portfólio si môže jednotlivec vypracovať sám. Ďalšie tri dokumenty, Europass doplnok k osvedčeniu, Europass doplnok k diplomu a Europass mobilita, musia vypracovať a vydať kompetentné organizácie. Tieto dokumenty sa postupne (v priebehu roka 2005) sprístupnia vo viac než 20 jazykoch.

Je potrebné vytvoriť jasné prepojenia medzi dokumentmi Europass-u a referenčnými úrovňami Európskeho kvalifikačného rámca. Budúci rozvoj portfólia dokumentov Europass-u a, z ktorých sa skladá, musí zohľadňovať spoločné referenčné úrovne a deskriptory Európskeho kvalifikačného rámca a musí vychádzať z výsledkov vzdelávania.

7.3 Portál s databázou príležitostí na vzdelávanie Ploteus

Databáza príležitostí na vzdelávanie Ploteus má za cieľ pomáhať študentom, osobám hľadajúcim prácu, pracovníkom, rodičom, kariérnym poradcom a učiteľom vyhľadať informácie o vzdelávaní a odbornej príprave a o príležitostiach na vzdelanie v Európe (webové stránky univerzít a inštitúcií vysokoškolského vzdelávania, databázy škôl a kurzov odbornej prípravy a vzdelávania dospelých). Okrem toho obsahuje opisy a vysvetlenia rôznych systémov vzdelávania v európskych krajinách¹⁷.

Ďalší vývoj databázy Ploteus musí byť úzko prepojený s Európskym kvalifikačným rámcom. Táto databáza musí byť zostavená na základe spoločných referenčných úrovní Európskeho kvalifikačného rámca a musí ukazovať ako sú rôzne predpisy prepojené s príslušnou úrovňou.

8. ZÁVÄZKY A VÝZVY NA NÁRODNEJ A SEKTOROVEJ ÚROVNI

Rozvoj a implementácia Európskeho kvalifikačného rámca vyžaduje revíziu európskych systémov vzdelávania, odbornej prípravy a rozsiahleho celoživotného vzdelávania. Má vyústiť do ich ešte užšej vzájomnej spolupráce a ich vzájomného prepojenia. Európsky kvalifikačný rámec a najmä nové deskriptory referenčných úrovní by znamenali v tejto súvislosti dôležitý krok vpred. Zohľadnenie výsledkov vzdelávania znamená odklon od tradičnej pozície posudzovania učebných programov a ich poskytovanie ako kľúčové zložky kvalifikácií.

Ak však zostane Európsky kvalifikačný rámec iniciatívou výlučne na európskej úrovni, potom nebude úspešný. Praktický dopad Európskeho kvalifikačného rámca na celoživotné vzdelávanie závisí od toho, do akej miery dokáže informovať, inšpirovať a usmerňovať koncepcie vzdelávania, odbornej prípravy a učenia sa na národnej a sektorovej úrovni a ich zavádzanie. Operačným cieľom je prepojenie kvalifikácií –

---

¹⁷ Možno sa tu odvolať aj na portály s podobnými informáciami o príležitostiach na vzdelanie a pracovných príležitostiach, napríklad portál ERACAREERS pre výskumníkov (<http://europa.eu.int/eracareers>).

predovšetkým prostredníctvom národných systémov/rámcov – s výsledkami vzdelávania pre niektorú z úrovní Európskeho kvalifikačného rámca.

V nasledujúcich podkapitolách sa rieši vzťah Európskeho kvalifikačného rámca s kvalifikačnými rámcami na národnej a sektorovej úrovni. Na interakciu medzi systémami na národnej a sektorovej úrovni a rámcami Európskeho kvalifikačného rámca navrhujeme nasledujúce hlavné postupy:

- Štát bude zodpovedný za to, aby definoval, ako majú národné kvalifikačné štruktúry (vrátane rámcov)¹⁸ súvisieť s jednotlivými úrovňami Európskeho kvalifikačného rámca. Na uľahčenie tohto procesu bude potrebné prijať usmernenia. Bude potrebné podporovať vytváranie prepojení medzi národnými a sektrovými systémami a rámcami.
- Európsky kvalifikačný rámec poskytne spoločný referenčný bod na účely usmerňovania, informovania a inšpirovania v oblasti vývoja vzdelávania, odbornej prípravy a učenia sa na sektorovej úrovni. Tam, kde je to možné, by mal byť rozvoj sektorov prepojený s národnými rámcami, aby sa tak uľahčil prenos a zvýšila kompatibilita.

8.1 Vzťah medzi Európskym kvalifikačným rámcem a národným kvalifikačným rámcem alebo národnými systémami kvalifikácií

Rozhodovanie o tom, ako je potrebné prepojiť (prostredníctvom národných systémov a rámcov) konkrétnu kvalifikáciu s Európskym kvalifikačným rámcem, je kľúčovou otázkou implementácie Európskeho kvalifikačného rámca a kľúčovou podmienkou zabezpečenia toho, aby Európsky kvalifikačný rámec dosiahol svoje ciele. Úmysel je taký, aby, ak sa Európsky kvalifikačný rámec prijme ako koncepcia, bol postup, ktorým sa jednotlivé kvalifikácie prepoja s Európskym kvalifikačným rámcem, podporovaný postupmi, usmerneniami a príkladmi¹⁹.

Je dôležité poznamenať, že regulovanie kvalifikácií je jedným z aspektov systému vzdelávania v rámci ktorého sa príslušné kvalifikácie vydávajú. Európsky kvalifikačný rámec nie je regulačným nástrojom. Služí ako referenčný bod na pomoc národným orgánom (a iným agentúram, inštitúciám, jednotlivcom a orgánom na úrovni sektora) pri

---

¹⁸ Individuálne kvalifikácie nesúvisia s Európskym kvalifikačným rámcem nezávisle, ale cez štruktúry, ktoré identifikujú kompetentné národné orgány.

¹⁹ Návrh využívať osem úrovní v Európskom kvalifikačnom rámcu na pokrytie všetkých druhov kvalifikácie od vzdelávania základných zručností až kvalifikáciu špičkového výskumu znamená, že rozsah výsledkov, pomocou ktorých sa definuje každá jednotlivá úroveň, je široké. Neznamená to však, že by každá kvalifikácia mala charakteristiky každého výstupu na príslušnej úrovni. Okrem toho to znamená, že kvalifikácie môžu mať charakteristiky, ktoré pokrývajú výsledky vzdelávania na viac než jednej úrovni Európskeho kvalifikačného rámca.

určovaní toho, nakoľko ich kvalifikáciu možno porovnať s inými kvalifikáciami v rámci Európskeho kvalifikačného rámca a ako spolu s týmito kvalifikáciami súvisia.

Európsky kvalifikačný rámec bude vyvinutý a implementovaný na báze dobrovoľnosti, bez žiadnych právnych záväzkov. Európsky kvalifikačný rámec však nemožno zaviesť bez stanovenia jasnej povinnosti štátnych orgánov v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy vytvoriť súbor dohodnutých cieľov, zásad a postupov. Táto požiadavka sa zreteľne ukázala v bolonskom procese pre vysokoškolské vzdelávanie, kde dobrovoľná no odhodlaná spolupráca vyústila do ďalekosiahlych reforiem.

Určiť, ako majú byť kvalifikácie v príslušnom štáte prepojené s Európskym kvalifikačným rámcom, je úlohou národných orgánov. Z hľadiska Európskeho kvalifikačného rámca by bolo optimálne, keby každý štát vytvoril jeden národný kvalifikačný rámec a definoval prepojenie tohto rámca s Európskym kvalifikačným rámcom. No vzhľadom na to, že systémy vzdelávania a odbornej prípravy v jednotlivých štátoch sú veľmi rôznorodé a sú v rôznych fázach vývoja, je potrebné, aby každý štát zaviedol postup, ktorého výsledkom bude prinajmenšom prepojenie jeho existujúcich kvalifikačných štruktúr a systémov s Európskym kvalifikačným rámcom, či už ide o jediný národný kvalifikačný rámec alebo systém alebo o viacero takýchto systémov. Takýto proces by uľahčil dôkladnú a flexibilnú implementáciu v závislosti na podmienkach v jednotlivých štátoch. Pri overovaní tohto postupu by mohli byť užitočné nasledujúce kritériá:

- Je potrebné aby ministerstvo alebo ministerstvá jednotlivých štátov²⁰, ktoré sú zodpovedné za kvalifikácie, definovali a rozhodli o rozsahu rámca (ktoré systémy, podsystemy a zodpovedné orgány má pokrývať).
- Musí byť stanovené jasné a preukázateľné prepojenie medzi kvalifikáciami v systémoch alebo rámcoch a deskriptormi úrovni Európskeho kvalifikačného rámca.
- Postupy zaradenia kvalifikácií do rôznych národných systémov alebo rámcov musia byť transparentné.
- Organizácia zabezpečovania kvality pre kvalifikácie v národnom systéme alebo rámci musí byť v súlade s vývojom zabezpečovania kvality v Bolonskom a Kodanskom procese.
- Národný systém alebo rámec a jeho prepojenie s Európskym kvalifikačným rámcom musí byť uvedený v portfóliu dokumentov Europass-u.
- Národné systémy uznávania neformálneho a informálneho vzdelávania musia byť v súlade so spoločnými zásadami dohodnutými na európskej úrovni.

---

²⁰ Môžete sa to týkať ministerstiev, ktoré sú zodpovedné za všeobecné vzdelanie, vzdelávanie a odbornú prípravu na povolanie, vysokoškolské vzdelávanie a vzdelávanie a zamestnanosť.

- Národné orgány musia v plnej miere využívať príležitosti, ktoré poskytujú systémy prenosu a kumulovania kreditov: podpora rozvoja a zavádzania integrovaných mechanizmov prenosu a kumulovania kreditov pre celoživotné vzdelávanie.
- Zodpovednosť domácich účastníkov národných systémov alebo rámcov musí byť jasne preukázaná a zverejnená.

8.2 Zlučiteľnosť národných systémov s Európskym kvalifikačným rámcom, zásady samoosvedčovania (self-certification) a transparentnosti

Je dôležité zvážiť postup, ktorým bude každá krajina osvedčovať zlučiteľnosť svojich vlastných kvalifikácií s Európskym kvalifikačným rámcom. Okrem toho by bolo vhodné zverejniť spôsob, akým sa to v každej krajine uskutočňuje.

Navrhujeme, aby si tieto postupy pre zlučiteľnosť každá krajina samoosvedčovala. Na tento postup má dozerať kompetentný národný orgán alebo orgány. Napriek tomu, že tento postup bude predovšetkým na národnej úrovni, je potrebné, aby sa ho zúčastnili medzinárodní experti. Je dôležité, aby každé kritérium, ktoré sa má vytvoriť, bolo podporené dokladom, podporujúcim postup samoosvedčovania, a aby sa toto všetko zverejnilo. Predpokladáme, že tento doklad bude riešiť každé kritérium, ktoré je potrebné vytvoriť, a že bude existovať formálny záznam o rozhodnutiach a opatreniach prijatých v súvislosti so systémami alebo rámcami.

Ďalším kľúčovým prvkom by bolo, že významné siete, zapojené do uznávania kvalifikácií, budú viesť verejný zoznam štátov, ktoré potvrdili, že uskutočnili proces samoosvedčovania. Bude potrebné zapojiť všetkých zainteresovaných aktérov, vrátane sietí ENIC, NARIC, NRP a Siete národných stredísk pre Europass.

Vzhľadom na všetky hore uvedené opatrenia možno predpokladať, že jednotlivé kvalifikácie z krajín sa budú porovnávať takým spôsobom, že sa cez národný rámec alebo systém určí vzťah každej kvalifikácie s niektorou úrovňou Európskeho kvalifikačného rámca. Takto sa rôzne kvalifikácie na tej istej úrovni prepoja s Európskym kvalifikačným rámcom a možno ich porovnávať cez vlastné národné systémy. Kľúčovým prvkom tu bude, že ak v ktoromkoľvek štáte existuje viac než jeden národný systém, prijme sa na národnej úrovni jedno rozhodnutie o prepojení všetkých týchto systémov s jednotlivými úrovňami Európskeho kvalifikačného rámca.

8.3 Vzťahy sektorov s Európskym kvalifikačným rámcom

V Maastrichtskom komuniké z decembra 2004 sa uvádza, že Európsky kvalifikačný rámec

„by mal ul'ahčiť dobrovoľné vyvíjanie riešení založených na kompetenciách na európskej úrovni, ktoré umožnia sektorom riešiť nové výzvy súvisiace so vzdelávaním a s odbornou prípravou, vyplývajúce z internacionalizácie obchodu a technológií“

Výslovný odkaz na iniciatívy sektorov je tu významný, nakoľko sa tým uznáva, že štandardy a kvalifikácie sa vyvíjajú aj mimo národných rámcov a systémov a často sa riešia potreby európskeho a medzinárodného vzdelávania a odbornej prípravy. Implementácia príslušných záverov Maastrichtského komuniké by si vyžiadala usporiadanie a súbor postupov, ktoré umožnia systematické, dobrovoľné vyvíjanie kvalifikácií na úrovni sektora a ich prepojenie na spoločné referenčné úrovne. Pokiaľ je to potrebné, implementácia môže znamenať aj uplatnenie spoločných zásad a nástrojov zo strany príslušných zainteresovaných aktérov v sektoroch. Je dôležité podporovať dialóg zainteresovaných aktérov o tom, ako Európsky kvalifikačný rámec posluží zúčastneným zainteresovaným aktérom na sektorovej úrovni. Ako východisko pre tento dialóg možno použiť nasledujúce body:

- Európsky kvalifikačný rámec by mohol poskytnúť spoločný referenčný bod, ktorý by mohol usmerniť, informovať a inšpirovať rozvoj vzdelávania, odbornej prípravy a učenia sa na úrovni sektora tak, aby sa tým vyriešili potreby sektorov a odvetví v jednej krajine ako aj na európskej a medzinárodnej úrovni.
- Spoločné referenčné body Európskeho kvalifikačného rámca by mali umožniť prepojenie iniciatív sektorov na národné kvalifikačné rámce, aby sa tak uľahčil prenos a zvýšila kompatibilita.
- Prepojenie sektorových rámcov s Európskym kvalifikačným rámcom by viedlo k prijatiu a rešpektovaniu sústavy kritérií kvality a transparentnosti.
- Rozhodnutie o prepojení iniciatív na úrovni sektora s Európskym kvalifikačným rámcom má byť decentralizované. Mali by ho prijímať samotní zainteresovaní aktéri alebo orgány, ktoré títo zainteresovaní aktéri menujú, vrátane zástupcov orgánov, zodpovedných za kvalifikácie na národnej úrovni.
- Kritériá na prepojenie rámca na sektorovej úrovni s Európskym kvalifikačným rámcom musia byť transparentné, takže aj externí účastníci (napríklad národné orgány a príslušné kompetentné orgány) musia byť schopné posúdiť, či sa splnili dohodnuté požiadavky (napríklad pokiaľ ide o zabezpečovanie kvality a podobne).
- Musí byť stanovené jasné a preukázateľné prepojenie medzi kvalifikáciami v sektorových rámcoch/systémoch na úrovni sektora a deskriptormi úrovni Európskeho kvalifikačného rámca.
- Ak je to možné, v príslušných častiach dokumentov Europass-u musí byť odkaz na prepojenie medzi rámcami na úrovni sektora a Európskym kvalifikačným rámcom. Je potrebné, aby sa pri ďalšom rozvoji Europass-u bralo do úvahy, že sektory potrebujú, aby boli kvalifikácie transparentné.

Je potrebné, aby sa, nakoľko je to možné, za základ tohto procesu vzali existujúce procesy a orgány na európskej úrovni. Osobitne zaujímavý tu bude európsky sociálny

dialóg na sektorovej úrovni, rovnako ako Poradný výbor pre vzdelávanie a odbornú prípravu.

Kľúčovými funkciami tohto prístupu teda budú: decentralizácia rozhodnutí, transparentnosť postupov a jasné odhodlanie používať spoločné kritériá. Všetci zúčastnení – poskytovatelia rovnako ako používatelia – musia mať možnosť pochopiť opatrenia prijaté na príslušnej úrovni. Tento dokument určený na konzultáciu predpokladá, že Európsky kvalifikačný rámec poskytne spoločný referenčný bod, ktorý umožní prepojenie iniciatív na úrovni sektora s kvalifikáciami na národnej úrovni. Odporúčali by sme, aby sa iniciatívy na úrovni sektora vyvíjali tak, aby sa stali zlučiteľnými s rámcami na národnej úrovni. Spoločný referenčný bod, ktorý poskytuje Európsky kvalifikačný rámec, môže toto uľahčiť. Dnes sa uznáva, že za kvalifikácie sú zodpovedné v prvom rade národné orgány. Na základe toho potom stanovenie prepojení medzi rámcami na úrovni sektora a na národnej úrovni vyžaduje spoluprácu medzi príslušnými zainteresovanými aktérmi, vrátane národných orgánov pre školstvo a odbornú prípravu. Je však dôležité poznamenať, že ak existuje dohoda o takýchto prepojeniach, môže to byť zreteľne uvedené v rozvoji všetkých európskych rámcov na úrovni sektora a možno preukázať, že je zavedené vnútroštátne prepojenie.

9. ZÁVERY A OTÁZKY PRE KONZULTAČNÝ PROCES

V tomto dokumente sa uvádzajú argumenty pre posun v spôsobe tvorby koncepcií a efektívneho organizovania rámcov a systémov vzdelávania, odbornú prípravu a širšie celoživotné vzdelávanie. Ak sa kvalifikácie otvoria širšej skupine vzdelávacích schém a prostredí než je to dnes, získa sa tým mnoho. Vzdelávanie a odborná príprava je neoddeliteľnou súčasťou celoživotného vzdelávania, no rovnako dôležité je získavanie znalostí, zručností a širších kompetencií na pracovisku, pri aktivitách vo voľnom čase a doma. Európsky kvalifikačný rámec by mal prispieť k riešeniu tejto úlohy zavedením sústavy referenčných úrovní a deskriptorov, ktorú sú nezávislé od inštitúcií formálneho vzdelávania a odbornej prípravy, a ktoré sa opierajú výlučne o výsledky vzdelávania.

Úspech Európskeho kvalifikačného rámca do veľkej miery závisí od toho, nakoľko bude dôležitý a dôveryhodný pre jednotlivých študentov, pre inštitúcie vzdelávania a odbornej prípravy, zamestnávateľov a osoby zodpovedné za vytváranie koncepcií. Je potrebné, aby boli zainteresovaní aktéri presvedčení, že európsky metarámec je potrebný, a že môže pozitívne prispieť, či už priamo, alebo nepriamo, k celoživotnému vzdelávaniu.

V tomto dokumente ukazujeme na isté možné spôsoby, ako by mohol Európsky kvalifikačný rámec fungovať, no tento rámec možno vytvoriť a implementovať len na základe procesu rozsiahlych konzultácií, v ktorom sa návrhy podrobia kritickému vyhodnoteniu a ktorý prinesie konštruktívne návrhy, ako možno čo najlepšie zaviesť európsky metarámec pre kvalifikácie. Toto je dôležité nielen pre to, aby tento rámec technicky fungoval, ale aj pre to, aby bol tento možný budúci Európsky kvalifikačný rámec dôležitý a dôveryhodný. Toto úzko súvisí s procesom konzultácií.

9.1 Konzultačný proces

Proces konzultácií pobeží od júla do decembra 2005. Je navrhnutý tak, aby sa prizvali všetci tí experti, ktorí majú priamy záujem na Európskom kvalifikačnom rámci, aby vyjadrili svoj názor na to, akú štruktúru, obsah a aké ciele má mať Európsky kvalifikačný rámec. Osobitne oslovíme 32 krajín (Európska únia, Európsky hospodársky priestor a kandidátske krajiny), ktoré sa zúčastňujú na Pracovnom programe „Vzdelávanie a odborná príprava 2010“, a požiadame ich, aby predložili svoje pripomienky. Tých 13 krajín, ktoré sú zúčastnené na Bolonskom procese, ale nie na programe „Vzdelávanie a odborná príprava 2010“, požiadame, aby predložili svoje pripomienky cez nadväzujúcu skupinu Bolonského procesu. Vyzývame krajiny, aby si zorganizovali svoje vlastné národné konzultačné procesy. Očakávame účasť ministerstiev zodpovedných za vzdelávanie a za zamestnanosť, ako aj príslušných orgánov pre kvalifikácie a poskytovateľov kvalifikácie.

Okrem toho písomne požiadame o pripomienky európske organizácie sociálnych partnerov (zamestnávateľia a odbory), profesijné komory a asociácie služieb a priemyselných odvetví, ako aj príslušné európske štruktúry pre vzdelávanie, výskum, odbornú prípravu, mládež a podnikanie. Tento konzultačný dokument bude uverejnený aj na internete, na adrese

http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/doc/jir_council_final.pdf

Komisia uzavrie kontrakt s externými expertmi, aby analyzovali a zosumarizovali výstupy tohto konzultačného procesu. Tieto výstupy budú zverejnené na Internete (napríklad na internetových stránkach Generálneho riaditeľstva pre vzdelávanie a kultúru). O výsledkoch konzultačného procesu bude rokovať veľká európskej konferencia, ktorá sa zorganizuje na jar roku 2006.

Na tomto základe, bez toho, aby predpovedalo konečné rozhodnutie Komisie, ovplyvnia výsledky konzultačného procesu prípravu formálneho návrhu Európskeho kvalifikačného rámca, ktorý Komisia predloží ako spoločné odporúčanie Rady a Parlamentu v prvej polovici roka 2006.

Po odporúčaní o Európskom kvalifikačnom rámci má nasledovať poskytnutie finančnej (a inej) pomoci zainteresovaným aktérom na národnej a sektorovej úrovni (napríklad v súvislosti s rozvojom národných kvalifikačných rámcov pre celoživotné vzdelávanie). Na podporu implementácie tohto rámca by mal byť využitý nový integrovaný program celoživotného vzdelávania.

Na základe spätnej väzby z konzultačného procesu bude potrebné formulovať sériu pilotných projektov, ktorými sa budú riešiť osobitné potreby národných orgánov a sektorov. Načasovanie tejto skúšobnej fázy by malo zohľadniť celkový časový rámec implementácie Európskeho kvalifikačného rámca.

9.2 Otázky pre konzultačný proces

Uvádzame otázky, ktoré považujeme za najdôležitejšie pre rozvoj Európskeho kvalifikačného rámca.

Odôvodnenie Európskeho kvalifikačného rámca

- Zhodujú sa ciele a funkcie, uvedené v tomto konzultačnom dokumente s cieľmi a funkciami Európskeho kvalifikačného rámca?
- Čo je potrebné urobiť pre to, aby Európsky kvalifikačný rámec prakticky fungoval (pre jednotlivých občanov, systémy vzdelávania a odbornej prípravy, trh pracovných síl)?

Referenčné úrovne a deskriptory

- Opisuje osemúrovňová referenčná štruktúra dostatočne komplexnosť celoživotného vzdelávania v Európe?
- Opisujú deskriptory úrovni uvedené v tabuľke 1 dostatočne výsledky vzdelávania a ich postupnosť na jednotlivých úrovniach?
- Aký by mal byť obsah a rola „pomocných a indikatívnych informácií“ o štruktúrach a vstupoch vzdelávania, odbornej prípravy a učenia sa (tabuľka 2)?
- Ako by sa dali vaše národné a sektorové kvalifikácie prepojiť s navrhovanými úrovňami Európskeho kvalifikačného rámca a ich deskriptormi výsledkov vzdelávania?

Národné kvalifikačné rámce

- Ako by sa dal vo vašej krajine vybudovať národný kvalifikačný rámec pre celoživotné vzdelávanie, ktorý by odrážal zásady Európskeho kvalifikačného rámca?
- Ako a dokedy by bolo možné vyvinúť vaše národné kvalifikačné systémy tak, aby odrážali hľadisko výsledkov vzdelávania?

Kvalifikácia podľa sektorov

- Do akej miery sa môže Európsky kvalifikačný rámec stať katalyzátorom rozvoja na úrovni sektora?
- Ako možno použiť Európsky kvalifikačný rámec, aby podporoval

systematickejší rozvoj znalostí, zručností a kompetencií na úrovni sektora?

- Ako možno vziať zohľadnenie zainteresovaných aktérov na úrovni sektora k podpore zavádzania Európskeho kvalifikačného rámca?
- Ako možno zlepšiť prepojenie medzi rozvojom sektorov a národnými kvalifikáciami?

Vzájomná dôvera

- Ako môže Európsky kvalifikačný rámec prispieť k rozvoju vzájomnej dôvery (napríklad na základe spoločných zásad zabezpečovania kvality) medzi zainteresovanými aktérmi v oblasti celoživotného vzdelávania, na európskej národnej, sektorovej a miestnej úrovni?
- Ako sa môže Európsky kvalifikačný rámec stať porovnávacou platformou zlepšovania kvality na všetkých úrovniach celoživotného vzdelávania?

PRÍLOHA 1 Výsledky vzdelávania, postup od úrovne 1 po úroveň 8

Poznamenajme, že obsah prílohy je rovnaký ako obsah tabuľky 1 „Výsledky vzdelávania“. Jediný rozdiel je v spôsobe prezentácie.

	Úroveň 1.	Úroveň 2.	Úroveň 3.	Úroveň 4.	Úroveň 5.	Úroveň 6.	Úroveň 7.	Úroveň 8.
Znalosti	Používa základné všeobecné znalosti.	Používa základné všeobecné znalosti v danej oblasti a rozumie im. Tieto znalosti sa však obmedzujú na fakty a hlavné idey.	Uplatňuje znalosti z oblasti, ktoré vyžadujú ovládanie postupov, technik, materiálov, nástrojov, zariadení a terminológie, a niečo zo súvisiacej teórie.	Využíva široký rozsah praktických a teoretických znalostí špecifických pre danú oblasť.	Využíva široké teoretické a praktické znalosti v zásade zamerané na danú oblasť. Je si vedomý obmedzení svojich znalostí.	Využíva podrobné teoretické a praktické znalosti v oblasti. Niektoré tieto znalosti sú v popredí oblasti. Ich súčasťou je kritické porozumenie teóriám a zásadám.	Využíva vysoko špecializované teoretické a praktické znalosti, z ktorých niektoré sú v popredí vývoja v danej oblasti. Tieto znalosti sú základom pre originálny prístup k vývoju alebo uplatňovaniu myšlienok. Preukazuje kritickú znalosť otázok z danej oblasti ako i súvisiacich interdisciplinárnych otázok	Využíva špecializované znalosti pri kritickej analýze, vyhodnocovaní a syntéze nových a komplexných myšlienok, ktoré sú na samom čele vývoja danej oblasti Rozširuje alebo redefinuje existujúce znalosti a/alebo profesionálnu prax v oblasti alebo na rozhraní medzi oblasťami.
Zručnosti	Používa základné zručnosti na vykonávanie	Využíva zručnosti a kľúčové kompetencie pri	Využíva rozsah zručnosti špecifických pre	Očakávateľné pracovné alebo študijné úlohy	Rozvíja strategické a kreatívne reakcie	Preukazuje zvládnutie metód a nástrojov v	Diagnostikuje problémy na základe výskumu	Báda, formuluje, navrhuje, implementuje a

	Úroveň 1.	Úroveň 2.	Úroveň 3.	Úroveň 4.	Úroveň 5.	Úroveň 6.	Úroveň 7.	Úroveň 8.
	jednoduchých úloh.	vykone úloh, ktoré sa riadia pravidlami definujúcimi postupy a stratégie, ²¹ Vyberá a uplatňuje základné metódy, nástroje a materiály.	danú oblasť pri vykone úloh a preukazuje vlastný prístup pre výbere a prispôbovaní metód, nástrojov a materiálov. Vyhodnocuje rôzne prístupy k úlohám.	zvláda pod vedením , a to aj za prítomnosti mnohých faktorov, ktoré spôsobujú zmeny, a niektoré tieto faktory navzájom súvisia. Podáva návrhy na zlepšenie výsledkov. Dozerá na rutinnú prácu iných a preberá čiastočnú zodpovednosť za odbornú prípravu iných.	pri skúmaní zadaných konkrétnych a abstraktných úloh. Pri riešení úloh preukazuje prenos teoretických a praktických znalostí.	zložitej a špecializovanej oblasti a preukazuje inovácie pri používaní metód. Navrhuje a obhajuje argumenty na riešenie úloh.	integrovaním znalostí z nových alebo interdisciplinárnych oblastí a robí závery na základe neúplných alebo obmedzených informácií. Rozvíja nové zručnosti pri osvoľovaní si nových znalostí a techník. .	prispôbojuje projekty, ktoré vedú k novým znalostiam a postupom.
Osobné a profesionálne kompetencie								
<i>(i) Samostatnosť a zodpovednosť</i>	Pod priamym vedením vie vykonávať pracovné a študijné úlohy. Preukazuje	Preberá čiastočnú zodpovednosť za zlepšovanie svojich pracovných a študijných	Preberá zodpovednosť za dokončenie úloh a preukazuje istú nezávislosť pri práci a štúdiu, v	Očakávateľné pracovné alebo študijné úlohy zvláda pod vedením , a to aj za prítomnosti	Samostatne riadi projekty, ktoré si vyžadujú riešenie úloh, kde je prítomných mnoho faktorov,	Pri práci a pri štúdiu preukazuje zodpovednosť za riadenie v oblasti administratívy, zdrojov a riadenia	Pri práci i pri štúdiu preukazuje vodcovstvo a inovatívnosť, a to v súvislostiach, ktoré sú	Preukazuje výnimočné schopnosti, pokiaľ ide o vedenie, inovácie, samostatnosť v

²¹ http://europa.eu.int/comm/en/policies/2010/doc/jir_council_final.pdf

	Úroveň 1.	Úroveň 2.	Úroveň 3.	Úroveň 4.	Úroveň 5.	Úroveň 6.	Úroveň 7.	Úroveň 8.
	efektívnosť v jednoduchých a konštantných situáciách.	výsledkov v jednoduchých a konštantných situáciách a v známych homogénnych skupinách.	situáciách, ktoré sú vo všeobecnosti stabilné, no niektoré faktory sa menia.	mnohých faktorov, ktoré spôsobujú zmeny, a niektoré tieto faktory navzájom súvisia. Podáva návrhy na zlepšenie výsledkov. Dozerá na rutinnú prácu iných a preberá čiastočnú zodpovednosť za odbornú prípravu iných.	z ktorých sú niektoré v súčinnosti a vedú k nepredvídateľným zmenám. Preukazuje kreativnosť pri tvorbe projektov. Riadi ľudí a kontroluje vlastné výkony i výkony iných. Školi iných a rozvíja výkonnosť skupiny.	skupiny, a to v súvislostiach, ktoré sú neočakávané a vyžadujú riešenie zložitých úloh, na ktoré pôsobí mnoho vzájomne súvisiacich faktorov. Je kreatívny pri tvorbe projektov a iniciatívny v procese riadenia, ktorého súčasťou je školenie iných za účelom rozvíjania výkonnosti skupiny.	neznáme, zložitá a nepredvídateľná, a ktoré si vyžadujú riešenie úloh, ovplyvnených mnohými vzájomne súvisiacimi faktormi. Hodnotí strategickú výkonnosť skupin.	práci a pri štúdiu, v súvislostiach, ktoré sú nové, a ktoré vyžadujú riešenie úloh ovplyvnených mnohými navzájom súvisiacimi faktormi.
<i>(ii) Postoj k vzdelávaniu sa</i>	Prijíma vedenie pri vzdelávaní sa.	Vyhľadáva vedenie pri vzdelávaní sa.	Preberá zodpovednosť za svoje vlastné vzdelávanie sa.	Pri vzdelávaní preukazuje samostatnosť.	Vyhodnocuje vlastné vzdelávanie sa a identifikuje vzdelávacie potreby nevyhnutné pre svoje ďalšie vzdelávanie.	Sústavne vyhodnocuje svoje vlastné vzdelávanie sa a identifikuje vzdelávacie potreby.	Preukazuje samostatnosť v procese vlastného vzdelávania a vysokú úroveň porozumenia vzdelávaciemu procesu.	Preukazuje schopnosť sústavného rozvíjania nových myšlienok a vysokú úroveň porozumenia vzdelávaciemu procesu.
<i>(iii) Komunikačné a sociálne kompetencie</i>	Písomne a ústne komunikuje na jednoduchej úrovni Je si vedomý svojej sociálnej roly.	Zúčastňuje sa jednoduchej ale podrobnej písomnej a ústnej komunikácie. Prispôbuje svoju rolu rôznym	Aktívne sa zúčastňuje podrobnej písomnej a ústnej komunikácie Preberá zodpovednosť za vlastné	Aktívne sa zúčastňuje podrobnej písomnej a ústnej komunikácie v neznámych situáciách . Porozumenie	Kolegom, nadriadeným a klientom vyjadruje myšlienky dobre štruktúrovaným a súvislým spôsobom, pričom používa	Komunikuje s odborníkmi i laikmi o ideách, úlohách a riešeniach, pričom využíva veľký rozsah postupov, vrátane	Dokáže podať informácie o výsledkoch a metódach projektu , vrátane zdôvodnenia odborníkom aj laikom , pričom využíva príslušné	Komunikuje s nadriadenými riešením problémov prostredníctvom kritického dialógu s kolegami a odbornou

	Úroveň 1.	Úroveň 2.	Úroveň 3.	Úroveň 4.	Úroveň 5.	Úroveň 6.	Úroveň 7.	Úroveň 8.
		sociálnym prostrediam.	správanie sa a vnímanie svojej sociálnej roly.	svojej sociálnej role využíva na zmenu správania.	kvalitatívne i kvantitatívne informácie. Vyjadruje rozsiahly osobný svetonázor, odrážajúci vzťahy voči iným.	kvalitatívnych a kvantitatívnych informácií. Vyjadruje rozsiahly osobný svetonázor prejavujúci solidaritu voči iným.	postupy . Skúma a prehodnocuje sociálne normy a vzťahy a pracuje na ich zmenách.	verejnosťou. Skúma a prehodnocuje sociálne normy a vzťahy a je iniciátorom ich zmien.
<i>(iv) Profesionálne a odborné kompetencie</i>	Preukazuje, že si je vedomý postupov riešenia problémov.	Rieši problémy pomocou poskytnutých informácií.	Rieši problémy pomocou dobre známych zdrojov informácií, pričom čiastočne zohľadňuje sociálne otázky.	Rieši problémy integrovaním informácií z odborných zdrojov, pričom zohľadňuje príslušné sociálne a etické otázky.	Formuluje odpovede na abstraktne a konkrétne problémy. Preukazuje skúsenosti prevádzkovej interakcie v danej oblasti. Robí závery na základe znalosti príslušných sociálnych a etických otázok.	Na riešenie problémov zbiera a vyhodnocuje príslušné údaje z oblasti. Preukazuje skúsenosti prevádzkovej interakcie v komplexnom prostredí. Robí závery na základe sociálnych a etických otázok, ktoré vznikajú pri práci a štúdiu.	Rieši problémy integrovaním komplexných zdrojov poznatkov, ktoré môžu byť neucelené, a v nových alebo neznámych súvislostiach. Preukazuje skúsenosti prevádzkovej interakcie pri zvládnutí zmien v zložitom prostredí. Pracuje so sociálnymi, vedeckými a etickými otázkami, ktoré so sebou prináša práca alebo štúdium.	Kriticky analyzuje, hodnotí a syntetizuje nové a zložité myšlienky a na základe týchto postupov prijíma strategické rozhodnutia. Preukazuje skúsenosti prevádzkovej interakcie so schopnosťou strategického rozhodovania v zložitom prostredí. Aktívne podporuje sociálny a etický pokrok.

PRÍLOHA 2 Indikatívny prehľad úrovní Európskeho kvalifikačného rámca

Úroveň Európskeho kvalifikačného rámca	Stručný indikátor úrovne kvalifikácie
1	Pri kvalifikáciách na úrovni 1 sa uznávajú základné všeobecné znalosti a zručnosti, ako aj schopnosť plniť jednoduché úlohy pod priamym dohľadom v štruktúrovanom prostredí. Rozvoj vzdelávacích zručností si vyžaduje štruktúrovanú podporu. Tieto kvalifikácie nie sú špecifické pre konkrétne povolanie a často sú vyhľadávané nekvalifikovanými osobami.
2	Pri kvalifikáciách na úrovni 2 sa uznávajú obmedzené znalosti, zručnosti a jednoduchšie kompetencie, ktoré sú predovšetkým veľmi konkrétne a majú všeobecnú povahu. Zručnosti sa uplatňujú pod dohľadom v kontrolovanom prostredí. Učiaci sa preberajú obmedzenú zodpovednosť za svoje vlastné vzdelávanie. Niektoré z týchto kvalifikácií sú špecifické pre konkrétne povolanie, no väčšinou sa považujú za všeobecnú prípravu na prácu a štúdium.
3	Pri kvalifikáciách na úrovni 3 sa uznávajú široké všeobecné znalosti a praktické a základné teoretické znalosti v špecifickej oblasti, ako aj schopnosť vykonávať úlohy pod vedením. Učiaci sa preberajú zodpovednosť za svoje vlastné vzdelávanie a majú isté obmedzené skúsenosti s konkrétnym aspektom práce alebo štúdia.
4	Pri kvalifikáciách na úrovni 4 sa uznávajú významné praktické a teoretické znalosti a zručnosti v špecifickej oblasti. Okrem toho sa uznáva schopnosť uplatňovať odborné znalosti, zručnosti a kompetencie riešiť úlohy samostatne a dozerat' na iných. Študenti preukazujú pri učení samostatnosť a majú skúsenosti s praxou v práci alebo pri štúdiu v bežných aj výnimočných situáciách.
5	Pri kvalifikáciách na úrovni 5 sa uznávajú široké teoretické a praktické znalosti, vrátane znalostí významných pre osobitnú oblasť vzdelávania alebo povolania. Okrem toho sa uznáva schopnosť uplatňovať znalosti a zručnosti pri vyvíjaní strategických riešení dobre definovaných abstraktných a konkrétnych problémov. Vzdelávacie zručnosti poskytujú základ pre samostatné vzdelávanie a príslušné kvalifikácie stavajú na praxi v prevádzkovej interakcii v práci alebo pri štúdiu, vrátane riadenia ľudí a projektov.
6	Pri kvalifikáciách na úrovni 6 sa uznávajú podrobné teoretické a praktické znalosti, zručnosti a kompetencie súvisiace s oblasťou vzdelávania alebo práce, z ktorých niektoré sú v popredí vývoja v danej oblasti. Okrem toho sa uznáva uplatňovanie znalostí pri formovaní a obhajovaní argumentov, pri riešení úloh a pri tvorbe úsudkov, pri ktorých sa zohľadňujú sociálne a etické otázky. Súčasťou kvalifikácií na tejto úrovni sú výsledky vzdelávania, primerané pre profesionálny prístup k práci v zložitom prostredí.
7	Pri kvalifikáciách na úrovni 7 sa uznáva samostatné teoretické a praktické vzdelávanie, časť ktorého je na čele istej špecializovanej oblasti a poskytuje základ pre originalitu vo vývoji a/alebo uplatňovaní nápadov, často v súvislosti s výskumom. Pri týchto kvalifikáciách sa uznáva aj schopnosť integrovať znalosti a formulovať úsudky, zohľadňujúc pri tom sociálne a etické otázky a povinnosti. Zároveň sa tu využívajú skúsenosti pri zvládaní zmien v zložitom prostredí.
8	Pri kvalifikáciách na úrovni 8 sa uznáva systematické zvládnutie vysoko špecializovanej oblasti znalostí a schopnosti kritickej analýzy, vyhodnocovania a syntézy nových a zložitých myšlienok. Okrem toho sa uznáva schopnosť vymyslieť, naprojektovať, implementovať a prispôsobiť významné výskumné procesy. Pri týchto kvalifikáciách sa uznávajú aj skúsenosti z vedenia pri vývoji nových a kreatívnych prístupov, ktoré rozširujú alebo nanovo definujú existujúce znalosti alebo existujúcu profesionálnu prax.

PRÍLOHA 3 Ako sa vzájomne dopĺňajú dublinské deskriptory s deskriptormi Európskeho kvalifikačného rámca

V dole uvedenej tabuľke uvádzame umiestnenie dublinských deskriptorov (podčiarknutý text) v rámci vyšších úrovní Európskeho kvalifikačného rámca.

Úroveň 5	Úroveň 6	Úroveň 7	Úroveň 8
<p>Využíva široké teoretické a praktické znalosti v zásade zamerané pre danú oblasť. Je si vedomý obmedzení svojich znalostí.</p>	<p>Využíva podrobné teoretické a praktické znalosti v oblasti. Niektoré tieto znalosti sú v popredí oblasti. Ich súčasťou je kritické porozumenie teóriám a zásadám.</p>	<p>Využíva vysoko špecializované teoretické a praktické znalosti, z ktorých niektoré sú na špiči vývoja v danej oblasti. Tieto znalosti sú základom pre originálny prístup k vývoju alebo uplatňovaniu myšlienok.</p> <p>Preukazuje kritickú znalosť otázok v príslušnej oblasti.</p>	<p>Kriticky analyzuje, vyhodnocuje a syntetizuje nové a zložité myšlienky, ktoré sú na samom špiči vývoja a ktoré sú vysoko špecializované.</p> <p>Rozširuje alebo nanovo definuje existujúce znalosti a/alebo profesionálnu prax v oblasti alebo na rozhraní medzi oblasťami.</p>
<p>Formuluje strategické a kreatívne odpovede pri skúmaní dobre definovaných konkrétnych a abstraktných problémov.</p> <p>Pri riešení úloh preukazuje použitie teoretických a praktických znalostí.</p>	<p>Preukazuje zvládnutie metód a nástrojov v zložitej a špecializovanej oblasti.</p> <p>Navrhuje a obhajuje argumenty na riešenie úloh.</p> <p>Preukazuje inovácie pri používaní metód pri riešení úloh.</p>	<p>Diagnostikuje problémy na základe výskumu integrovaním znalostí z nových alebo interdisciplinárnych oblastí.</p> <p>Robí závery na základe neúplných alebo obmedzených informácií.</p> <p>Na novo vznikajúce znalosti a techniky reaguje rozvíjaním nových zručností.</p>	<p>Báda, formuluje, navrhuje, implementuje a prispôbuje projekty, ktoré vedú k novým znalostiam a postupom.</p> <p>Preukazuje schopnosti kritickej analýzy, vyhodnocovania a syntézy nových a zložitých myšlienok</p>
<p>Nezávisle riadi projekty v práci alebo pri štúdiu, ktoré si vyžadujú riešenie úloh, kde je prítomných mnoho faktorov, z ktorých sú niektoré v súčinnosti a vedú k nepredvídateľným zmenám v danej súvislosti.</p> <p>Riadi iných ľudí a kontroluje vlastné výsledky i výsledky iných. Vedie iných pracovníkov/študentov a rozvíja výkonnosť skupiny.</p> <p>Preukazuje kreativnosť pri vytváraní projektov.</p>	<p>Prijíma zodpovednosť za riadenie v oblasti formovania administratívy, zdrojov a riadenia skupiny v pracovných a študijných podmienkach, ktoré nie sú stabilné, a ktoré si vyžadujú riešenie zložitých problémov. Okrem toho vplyva mnoho spolupôsobiacich faktorov, čo vedie k nepredvídateľným zmenám súvislosti.</p> <p>Preukazuje kreativnosť pri vytváraní projektov a preukazuje iniciatívu v procese riadenia.</p> <p>Odborne pripravuje iných pracovníkov/študentov a</p>	<p>Pri práci i pri štúdiu preukazuje vodcovstvo a inovatívnosť, a to v súvislostiach, ktoré sú neznáme, a ktoré si vyžadujú riešenie úloh, ovplyvnených mnohými vzájomne súvisiacimi faktormi, z ktorých niektoré sa menia, v dôsledku čoho sú tieto súvislosti zložité a nepredvídateľné.</p> <p>Kontroluje strategické výsledky skupiny.</p>	<p>Preukazuje výnimočné schopnosti, pokiaľ ide o vedenie, inovácie, samostatnosť v práci a pri štúdiu, v súvislostiach, ktoré sú nové, a ktoré vyžadujú riešenie úloh ovplyvnených mnohými navzájom súvisiacimi faktormi, z ktorých niektoré sa menia a nemožno ich predvídať.</p>

	rozvíja výkonnosť skupiny.		
<p><u>Pri učení preukazuje samostatnosť a sebakontrolu, vrátane diagnostikovania potrieb vzdelávania.</u></p>	<p><u>Sústavne vyhodnocuje svoje vlastné vzdelávanie sa a identifikuje vzdelávacie potreby nevyhnutné pre ďalšie vzdelávanie.</u></p>	<p><u>Preukazuje samostatnosť pri dizajnovaní svojej vzdelávacej trajektórie.</u></p>	<p>Preukazuje schopnosť sústavného rozvíjania nových myšlienok a vysokú úroveň porozumenia vzdelávaciemu procesu.</p>
<p><u>Kolegom, nadriadeným a klientom vyjadruje myšlienky dobre štruktúrovaným a súvislým spôsobom, pričom používa kvalitatívne i kvantitatívne informácie.</u></p> <p>Vyjadruje rozsiahly osvojený osobný svetonázor, zohľadňujúc vzťahy voči iným.</p>	<p>Komunikuje s odborníkmi i laikmi o ideách, úlohách a riešeníach, pri čom využíva veľký rozsah postupov, vrátane kvalitatívnych a kvantitatívnych informácií.</p> <p>Vyjadruje rozsiahly osvojený osobný svetonázor, prejavujúc solidaritu voči iným.</p>	<p>Dokáže podať informácie o výsledkoch a metódach projektu, vrátane zdôvodnenia odborníkom aj laikom, pričom využíva rozsah postupov.</p> <p>Skúma a prehodnocuje sociálne normy a vzťahy a pracuje na ich zmenách.</p>	<p><u>S kolegami v odbornom spoločenstve komunikuje s nadriadenými.</u></p> <p>Skúma a prehodnocuje sociálne normy a vzťahy a je iniciátorom ich zmien.</p>
<p>Má skúsenosti z prevádzkovej interakcie v danej oblasti.</p> <p><u>Formuluje odpovede na abstraktné a konkrétne problémy.</u></p> <p>Robí si úsudky na základe znalostí príslušných sociálnych a etických otázok.</p>	<p>Má skúsenosti prevádzkovej interakcie v zložitom prostredí.</p> <p>Na riešenie problémov zbiera a vyhodnocuje príslušné údaje z oblasti.</p> <p>Robí závery na základe sociálnych a etických otázok, ktoré vznikajú pri práci a štúdiu.</p>	<p>Má skúsenosti prevádzkovej interakcie pri zvládnutí zmien v zložitom prostredí.</p> <p>Rieši problémy integrovaním komplexných zdrojov poznatkov, ktoré môžu byť neucelené, a v nových alebo neznámych súvislostiach.</p> <p>Pracuje so sociálnymi, vedeckými a etickými otázkami, ktoré so sebou prináša práca alebo štúdium.</p>	<p>Má skúsenosti prevádzkovej interakcie so schopnosťou strategického rozhodovania vo veľmi zložitom prostredí.</p> <p><u>Kriticky analyzuje, hodnotí a syntetizuje nové a zložité myšlienky a na základe týchto postupov prijíma strategické rozhodnutia.</u></p> <p><u>Aktívne podporuje sociálny a etický pokrok.</u></p>

PRÍLOHA 4 Členovia expernej skupiny Európskeho kvalifikačného rámca

Odborníci

Stephen ADAM

Bastian BAUMANN

Mogens BERG

Lucien BOLLAERT

Berndt ERICSSON,

Robert WAGENAAR

Eva GONCZI

John JONES

Karin KUESSNER

Petri LEMPINEN

Sean Ó FOGHLÚ

Georg PISKATY

Francis PETEL

Osoby, ktoré podporovali expertnú skupinu

Mike COLES Orgán pre kvalifikácie a učebné osnovy (Qualifications and Curriculum Authority), Spojené kráľovstvo

Významnú podporu poskytlo Európske stredisko pre rozvoj odbornej prípravy (European Center for Development of Vocational Training – Cedefop) and a Európska nadácia pre odbornú prípravu (European Training Foundation – ETF).

PRÍLOHA 5 Slovník najdôležitejších termínov

Tento slovník najdôležitejších termínov vychádza z terminologickej práce strediska Cedefop. Sú tu uvedené termíny, ktoré nie sú uvedené v kapitole 3 tohto dokumentu.

akreditácia (programov, inštitúcií)

Proces akreditácie vzdelávacej inštitúcie alebo inštitúcie odbornej prípravy, študijného programu alebo služby, v ktorom príslušné legislatívne a profesijné orgány potvrdia, že sa splnili vopred definované štandardy.

hodnotenie

Súhrn metód a postupov, používaných na ohodnotenie výsledkov (znalostí, know-how, zručností a kompetencií), ktoré získal jednotlivec, obyčajne vedúcich k udeleniu osvedčenia.

orgán udeľujúci kvalifikácie

Orgán, ktorý vydáva kvalifikácie (osvedčenia alebo diplomy), formálne uznávajúci výsledky, ktoré dosiahol jednotlivec na základe štandardného postupu hodnotenia.

základné zručnosti (kľúčové kompetencie)

Zručnosti a kompetencie potrebné na fungovanie v súčasnej spoločnosti, napríklad schopnosť počúvať, hovoriť, čítať, písať a znalosti matematiky.

osvedčenie/diplom

Oficiálny dokument, ktorý vydal orgán udeľujúci kvalifikácie, v ktorom je na základe štandardného postupu hodnotenia zaznamenané, čo dosiahol jednotlivec.

osvedčovanie (znalostí, zručností a kompetencií)

Proces formálneho uznania znalostí, know-how a/alebo zručností a kompetencií, ktoré získal jednotlivec, a to na základe štandardného postupu hodnotenia. Osvedčenia a diplomy vydávajú orgány vydávajúce kvalifikácie.

porovnateľnosť kvalifikácií

Rozsah, do akej miery je možné určiť rovnocennosť úrovne a obsahu formálnych kvalifikácií (osvedčení alebo diplomov), na sektorovej, regionálnej, národnej alebo medzinárodnej úrovni.

ďalšie vzdelávanie a odborná príprava

Vzdelávanie a odborná príprava nasledujúca po iniciačnom vzdelávaní alebo vstupe do pracovného života. Má pomôcť jednotlivcom:

- zlepšiť alebo aktualizovať ich znalosti a/alebo zručnosti,
- získať nové zručnosti potrebné na zmenu zamestnania alebo preškolenie,
- pokračovať v osobnom alebo profesijnom raste.

učebné osnovy a učebné plány

Súbor činností, ktoré vyplývajú zo zostavenia priebehu odbornej prípravy. Patrí sem definovanie cieľov, obsahu, metód odbornej prípravy (vrátane hodnotenia) a materiálov, ako aj príprava pre učiteľov a vedúcich odbornej prípravy.

formálne vzdelávanie

Vzdelávanie, ktoré sa uskutočňuje v organizovanom a štruktúrovanom prostredí (v škole/stredisku odbornej prípravy alebo na pracovisku) a je výslovne označené ako vzdelávanie (pokiaľ ide o ciele, čas a zdroje). Z hľadiska študenta je formálne vzdelávanie zámerné. Zvyčajne vedie k vydaniu osvedčenia.

informálne vzdelávanie

Vzdelávanie vyplývajúce z dennej činnosti súvisiacej s prácou, rodinou alebo voľným časom. Nie je organizované ani štruktúrované pokiaľ ide o ciele, čas, ani podporu vzdelávania. Informálne vzdelávanie je z hľadiska študenta väčšinou nezámerné (mimovoľné). Zvyčajne nevedie k vydaniu osvedčenia.

počiatočné vzdelávanie/odborná príprava

Všeobecné alebo odborné vzdelávanie, ktoré sa uskutočňuje v systéme počiatočného (formálneho) vzdelávania, obyčajne pred vstupom do pracovného života.

Poznámka:

- za počiatočnú odbornú prípravu možno považovať aj isté druhy odbornej prípravy po vstupe do pracovného života (napríklad preškolenie),
- **počiatočné** vzdelávanie a odborná príprava môžu prebiehať na ktorejkoľvek úrovni všeobecného alebo odborného vzdelávania (či už formou denného štúdia na škole alebo inou formou odbornej prípravy) vzdelávacej trajektórie alebo učňovskej prípravy.

znalosti

Fakty, názory a skúsenosti známe pre osobu alebo skupinu osôb.

celoživotné vzdelávanie

Všetky činnosti vzdelávania sa počas celého života s cieľom zlepšiť znalosti, zručnosti a/alebo kvalifikácie z osobných, sociálnych alebo profesijných dôvodov.

neformálne vzdelávanie

Vzdelávanie, ktoré je súčasťou plánovaných činností, ktoré nie sú výslovne definované ako vzdelávanie (pokiaľ ide o ciele, čas a podporu vzdelávania), ale obsahujú dôležitý vzdelávací prvok. Z hľadiska študenta je neformálne vzdelávanie zámerné. Obyčajne nevedie k vydaniu osvedčenia.

program (vzdelávania a odbornej prípravy)

Zoznam činností, obsahov a/alebo metód vzdelávania realizovaných na dosiahnutie cieľov vzdelávania a odbornej prípravy (získanie znalostí, zručností a kompetencií), organizovaných v logickej postupnosti počas stanoveného obdobia.

uznanie

a) *Formálne uznanie*: proces udelenia oficiálneho statusu za preukázané zručnosti a kompetencie, buď

- formou udelenia osvedčenia, alebo
- formou udelenia ekvivalentu, sumov kreditov, uznania získaných zručností a/alebo kompetencií

a/alebo

(b) *spoločenské uznanie*: uznanie hodnoty zručností a/alebo kompetencií hospodárskymi alebo sociálnymi zainteresovanými aktérmi.

regulovaná profesia

Profesionálna činnosť alebo skupina profesionálnych činností, ku ktorým prístup, ktorých výkon (alebo jedna z foriem výkonu) priamo alebo nepriamo podlieha legislatívnym, regulačným alebo správny predpisom, ktoré vyžadujú špecifickú odbornú kvalifikáciu.

sektor

Termín sektor sa používa buď na definovanie kategórie podnikov na základe ich hlavnej hospodárskej činnosti, výrobkov alebo technológie (chemický priemysel, cestovný ruch), alebo na definovanie prierezovej/horizontálnej kategórie povolání (informačné a komunikačné technológie, marketing alebo ľudské zdroje).

Poznámka: Obyčajne sa rozlišuje:

(a) medzi *verejným sektorom* (vláda na rôznych úrovniach a orgány riadené vládou) a *súkromným sektorom* (súkromné podniky),

(b) medzi *primárnym sektorom* (poľnohospodárstvo, lesníctvo, rybolov, poľovníctvo, baníctvo a ťažba), *sekundárnym sektorom* (spracovateľský priemysel, plyn, elektrická energia, vodárenské spoločnosti, stavebníctvo) a *terciárnym sektorom* (služby, napríklad doprava, skladovanie, komunikácie, obchod, finančníctvo a poisťovníctvo, ako aj verejný sektor).

sektorová kvalifikácia

Kvalifikácia, ktorú zaviedla skupina podnikov, patriacich do toho istého sektora, aby sa tým vyhovelo spoločnému dopytu po odbornej príprave.

zručnosť

Znalosti a skúsenosti, potrebné na vykonávanie určitej úlohy alebo určitej práce.

transparentnosť kvalifikácie

Stupeň, vyjadrujúci, nakoľko možno jednotlivé kvalifikácie identifikovať a vzájomne porovnávať (na sektorovej, regionálnej, národnej alebo medzinárodnej úrovni) na trhu pracovných síl a trhu odbornej prípravy.

uznávanie (neformálneho alebo informálneho vzdelávania)

Proces hodnotenia a uznania širokého rozsahu znalostí, know-how, zručností a kompetencií, ktoré jednotlivец nadobudol počas života v rôznych prostrediach, napríklad pri činnostiach súvisiacich so vzdelávaním, prácou alebo voľným časom.

ohodnotenie vzdelávania

Proces uznania účasti a výsledkov vzdelávania (formálneho alebo neformálneho) , aby sa tak priznala jeho skutočná hodnota a tým sa toto vzdelávanie ocenilo.